

 PDF Complete
Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.
[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Sociálně pedagogická práce ve školním klubu

Tereza Strmisková

Bakalářská práce
2015

INST
MEZIOE

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

---

ita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Tereza Strmisková
Osobní číslo: H118646
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Sociálně pedagogická práce ve školních klubech

Zásady pro vypracování:

Zadané téma bude vypracováno dle pravidel metodiky psaní odborného textu a dle pokynů vedoucího bakalářské práce. Dále bude využito poznatků uvedených v literatuře popsané níže.

Bakalářská práce bude obsahovat:

- vymezení poslání školních klubů;
- popis volnočasových a zájmových aktivit ve školních klubech;
- charakteristiku pracovníků školního klubu a žáků navštěvujících školní klub;
- propojení sociální pedagogiky s pedagogikou volného času. Součástí bakalářské práce bude hodnocení přínosu školního klubu pro žáky z pohledu pracovníků klubu i navštěvujících žáků.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Hájek, B. Pedagogické ovlivňování volného času – současné trendy. Praha: Portál, 2008.

Jarošová, D. Metodologie výzkumu. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2007.

Jedličková, I. Řízení výchovy a vzdělávání. Olomouc: Univerzita Palackého, 1989.

Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.

Navrátil, S. Problémové chování dětí a mládeže (jak mu předcházet, jak ho eliminovat). Praha: Grada, 2011.

Interní provozní dokumenty vybraných školních klubů.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Heřmanová

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen přípouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 7. 4. 2015

TEDEZA PRUMISKOVA

.....
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

PDF Complete
Your complimentary use period has ended.
Thank you for using PDF Complete.

[Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features](#)

–kolní klub a jeho význam. Zároveň popisuje činnosti, které –kolní klub nabízí, pedagogy, kteří v něm působí a děti, které ho navštěvují.

Rozebírá také smysl trávení volného času dětí pod pedagogickým dozorem jako prevenci sociálně patologického chování a ukazuje na důležitost využití sociální pedagogiky při práci s dětmi v tomto zařízení.

Nabízí názory dětí, navštěvujících –kolní klub, na nabídku činností, smysl trávení volného času právě v tomto zařízení a ukazuje jejich pohled na osobnost pedagoga.

Klíčová slova: –kolní klub, pedagogika volného času, sociální pedagogika, pedagog, –kola, prevence, rodina, děti

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

school club and its importance. It also describes activities that the school club offers, educators who work in it and the children who attend it.

It analyzes also the sense of leisure activities for children under educational supervision as prevention of socially pathological behavior and shows the importance of using social pedagogy when working with children in this facility.

It offers views of children attending school club activities on offer, a sense of leisure in this very device and shows their view on personality of pedagogue.

Keywords: school club, pedagogy of leisure time, social pedagogy, educator, school, prevention, family, children

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

PhDr. Jan-Uwe Rogge

at úctu od nich. Respektovat d stojnost d tí znamená
ícímu.õ

Prohla-ují, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Pod kování

Velice bych chtěl podkovat své rodiny za notnou dávku trpělivosti, kterou mi, po celou dobu psaní této práce, projevovali. A děkuji také vedoucí své práce Mgr. Jan Hejmanové za trpělivé vedení, včasné odpovídání na všechny dotazy a pomoc během psaní této práce.

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

V dnešní době mají děti nepřeberné množství možností, jak trávit svůj volný čas. Všeobecně známým a diskutovaným je fakt, že neorganizované vyplnění tohoto volného času různými neinnými poposedáváním s kamarády, celodenním sledováním televize, případně počítačových a s ním spojených her brání harmonickému rozvoji dítěte a mládeže v mnoha ohledech spojených s běžným životem a v neposlední řadě podporuje rozvoj nejrozličnějších patologických jevů. V tomto případě je nedostatek intervencí ze strany rodiny. Dítě často ani nemá přehled o tom, jaká je v jeho okolí nabídka různých zájmových kroužků a organizací, které je poskytují. Proto je třeba nabídnout dítěti několik možností, ze kterých si může vybrat tu jemu nejbližší. Nejlepší variantou je vzájemná diskuse, kdy rodič nenápadně vede dítě k činnosti, která by potomka bavila a zároveň ho dále rozvíjela v jeho nadání.

Dostupným pomocníkem při volbě volnočasových aktivit je také škola. Dobrý pedagog ví přesně, jaké jsou možnosti v jeho okolí, a proto může rodiči pomoci při výběru nejvhodnější z těchto aktivit. Jednou z variant je školní klub, který je zřízen při Základní škole. Dětem a mládeži nabízí mnoho možností trávení volného času přímo v prostorách školy, bez zdlouhavého přemisťování se nikam jinam, například do Domova dětí a mládeže, které bývají často daleko od školy. Nevýhodou ovšem zůstává, že školních klubů je stále velmi málo.

V první kapitole teoretické části této bakalářské práce se budu zabývat vymezením základních pojmů z hlediska legislativního. Ve druhé kapitole popíšu pedagogiku volného času jako takovou. Její definici a také definice pojmu školní čas. Dále se zároveň zaměřím na vzájemné provázání pedagogiky volného času se sociální pedagogikou, které patří kapitola číslo tři. Ve čtvrté kapitole popisují vymezení a cíle sociální práce a definici sociální komunikace, se kterými se pedagog v praxi setkává. Pro pochopení rozdílného pedagogického přístupu k různým věkovým skupinám uvádím charakteristiku období mladšího školního věku v kapitole číslo pět a charakteristiku období staršího školního věku v kapitole šesté. V sedmé kapitole se zaměřuji na vznik a vývoj školních klubů, jejich cíle, poslání, charakteristiku účastníků, kteří je navštěvují, popis profilu pedagoga, v klubech působících a pedagogické činnosti a pedagogické komunikace.

Praktická část je rozdělena do dvou bloků. V tom prvním se, pomocí kvantitativního výzkumu, zaměřím na věkové rozhraní dětí, které navštěvují, na to, jestli právě v tomto věku hraje roli v činnosti jejich návštěvy v školním klubu, spokojenost s aktivitami, které školní klub nabízí a také pohled dítěte na osobu pedagoga. Dále se zaměřím na to, jestli dítě navštěvuje školní klub pouze na základě vlastního úsudku nebo více pod tlakem rodičů a v neposlední řadě na to, zda-li je školní klub jediným

...v-t vují. Ve druhém bloku uvádím výsledky svého pozorování a rozhovor s pedagogy v rámci dvoudenních stáří uvnitř vybraných –kolních klub formou srovnání materiálních podmínek, p ístupu pedagoga a nabídky inností v obou klubech. Zároveň se zam ůji na podrobn ější popis jednoho z t ěchto klub ů, a to –kolního klubu p i Z^{TM}Luh ve Vsetín ě.

Cílem mé bakalářské práce je popsat teoretická východiska zájmového vzd ělávání, poukázat na provázanost pedagogické innosti, pedagogické komunikace, sociální práce, sociální komunikace a sociální pedagogiky v rámci vzd ělávání ve volném ěse. Popsat ů astníky, pro které je –kolní klub určen, a to i z psychologického hlediska. Zároveň také popsat poslání, cíle a innosti –kolního klubu a poukázat na d ělefitost aktivního využíávání volného ěasu d ětmi a mládeří. Pomocí dotazníku zjistit názory d ětí a mládeří na nabídku inností ve –kolním klubu, jejich pohled na osobnost pedagoga a také ětnost jejich náv-t v ve –kolním klubu.

1 TEORETICKÁ ĀST

A

Vzdělávací soustavu v České republice tvoří školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.¹

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Zájmové vzdělávání poskytuje dle ustanovení §111 školského zákona účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti.

Zájmové vzdělávání lze, dle vyhlášky o zájmovém vzdělávání, uskutečňovat zejména prostřednictvím výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tematickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání; pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností; táborem činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání; osvětovou činností v etnické shromáždění a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřímo další osoby, společně s vedením k prevenci sociálně patologických jevů; individuální práci, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů nebo využitím otevřených nabídek spontánních činností.²

V souladu se školským zákonem není vydán pro realizaci Rámcový vzdělávací program pro zájmové vzdělávání. V rámci Základní školy je zájmové vzdělávání chápáno jako navazující část na poskytované základní vzdělávání především formou zájmových činností se zaměřením na různé oblasti. Jeho cílem je rozvíjení klíčových kompetencí stanovených mimo jiné Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání. Činnost školního klubu se uskutečňuje hlavně v podobě forem zájmového vzdělávání uvedených v čl. 2.1. písm. a), b), f).³

Činnost školního klubu tedy vychází z Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání, vyhlášky Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a školních vzdělávacích programů konkrétních škol.

¹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

² Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

³ SVP ZŠ MLUH, Vsetín, 1. 9. 2012

Navrátil a Mattioli⁴ ve své publikaci p ímo popisují, jak d leflitá je výchova, vedena správným pedagogickým dozorem, nejen ve škole, ale i ve volném áse, jako prevence nep íjatelného chování jedince v í společnosti. V sou ásnosti se totiž stále ást jí preferuje model výchovy jako zaji-t ní svobodné volby jedince v každé situaci. A to n kdy bez jakéhokoliv vedení k tomu, aby si dít uv domilo, co je správné a co ne. Díky tomuto modelu dochází k situacím, kdy je ufl t íletému dít ti umofln no, aby rozhodovalo o tom, co jíst, pít, co si obléknout, kdy jít spát, zda a za jakých podmínek jsou ochotny si po sob uklidit aj.

Pedagogické ovliv ování volného ásu d tí a mládeže by m lo sloužit zejména jako podpora pro aktivitu a spontaneitu d tí a mládeže. Poskytovat moflnosti pro uspokojování pot eb nových dojm , seberealizace, budování a upev ování nových sociálních kontakt , společ n s vytvá ením pocitu bezpeč í a jistoty. Vhodné, pedagogicky ízené, volno asové aktivity slouží ke kladnému rozvoji v-ech stránek osobnosti.

Hájek a spol. uvádí p esnou definici pedagogiky volného ásu:

šPedagogika volného ásu je jedním z obor pedagogiky. Je to tedy společ enskov dní obor, v da o výchov ve volném áse, teorie výchovy ve volném áse. P í práci s d tmi a mládeží ve -kolním v ku se n kdy poufívá také ozna ení výchova mimo vyu ování.õ⁵

Pojem pedagogika volného ásu a výchova mimo vyu ování jsou si svým obsahem velmi podobné, av-ak je třeba upozornit na to, že zatímco pedagogika volného ásu, jako v dní obor, se specializuje na teoretické a praktické aspekty výchovy ve volném áse, výchova mimo vyu ování se zabývá i jinými oblastmi, nap . p ípravou na škole, upev ování hygienických návyk apod.

V d sledku kladení d razu na prohlubování vztah mezi pedagogy a mladými lidmi, pedagogického ovliv ování volného ásu r zných skupin mládeže a snahy o co nejv t-í p íblížení se t mto mladým lidem nejen ve specificky vytvo ených výchovných za ízeních se pedagogika volného ásu stále více prolíná s pedagogikou sociální. Díky tomuto novému fenoménu vzniká ada nových metod výchovy mimo vyu ování. Jako p íklad lze uvést **výchovu záfítkem**, jejímfl základním principem je ú ínek vlastních záfítok , zku-eností, které po bezprost edním proflití jedincem, m ní jeho hodnoty a postoje. Práv vlastní záfítek a aktivní ú ast vytvá í nejlepší p edpoklady pro to, aby se zku-enost uchovala v pam ti jako osvojený poznatek. Nelze opomenout

4 Navrátil, S., Mattioli, J., Problémové chování d tí a mládeže. Praha: GRADA, 2011, s. 14

5 Hájek, B., Hofbauer, B., Pávková, J., Pedagogické ovliv ování volného ásu. Praha: PORTÁL, 2008, s. 65

principu rozveselení, povzbuzování do konkrétní aktivity, ale také jako forma předvádění například pohybů. V oblasti volného času ji používána zejména při práci s mládeží, kde se, díky nedirektivním formám vlastní seberealizace, snaží pomoci mladým lidem najít vlastní cestu životem, vlastní svobodu a autonomii.⁶

Podle Nance je *š sociální jednání chápáno jako jakékoliv jednání směřující k jinému jedinci nebo skupině v lidské společnosti*.⁷

Obě tyto disciplíny mají společné zejména téma zkoumání volného času z hlediska sociálně patologického chování a utváření zdravého životního stylu.

Kraus ve své publikaci uvádí základní problémy, které by měla sociální pedagogika řešit:

- vlastní výchovná činnost (spojená především s ovlivňováním volného času)
- sociálně výchovná práce v nejrizikovějších výchovných záležitostech
- činnost reedukativní a resocializační
- činnosti poradenské, diagnostické
- management a organizování volnočasových aktivit
- vědeckovýzkumná činnost⁸

3.1 Pojem š volný čas

Volný čas existoval v průběhu lidských dějin stále, aniž byl považován jako problém, aniž by zavdával příležitost k zvláštním úvahám. Středění činnosti a odpovídání biologickému rytmu, vlastnímu životnímu rytmu, u člověka toto nabylo podoby středění práce a volného času.

⁶ Pávková, J. a kol., Pedagogika volného času, Praha: Portál, 2002

⁷ Nance, J., Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Brno: PAIDO, 2002, s. 13

⁸ Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Praha: PORTÁL, 2008, s. 51 - 52

flívá jej jako sv j flivot. as, který lov ku zbývá jako protiváha nutných inností spjatých se zam stnáním, sociálními povinnostmi, biologickými nezbytnostmi, je as prázdný, který kařdý m fle naplnit v rámci daných podmínek svobodn , podle své vlastní v le. Av-ak i z t chto inností si n kdy lidé vytvo í svého koní ka, cofl je patrné nap íklad ve vztahu k p íprav i konzumaci jídla.⁹

Pod pojem volný as se b fln zahrnují odponek, rekreace, zábava, zájmové innosti, zájmové vzd lávání, dobrovolná spole ensky prosp -ná innost i asové ztráty s t mito innostmi spojené. Z hlediska d tí a mládeřle do volného asu nepat í vyu ování v etn inností s ním spojených, sebeobsluha, základní pé e o zevn j-ek a osobní v ci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného za ízení i dal-í ulofené vzd lávání a dal-í asové ztráty. Pávková a spol.¹⁰ dále zd raz ují, fle š *specifickou zvlá-tností volného asu d tí a mládeřle je to, fle z výchovných d vod je fládoucí jeho pedagogické ovliv ování. D ti je-t nemají dostatek zku-eností, nedovedou se správn orientovat ve v-ech oblastech zájmových inností, pot ebují citlivé vedení.õ*

Volný as lze téřl charakterizovat jako innost, do které lov k vstupuje s o ekáváním, ú astní se jí na základ svého svobodného rozhodnutí, a která mu p iná-í p íjemné zářitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného asu jsou uvád ny: odponek (regenerace pracovní síly), zábava (regenerace du-evních sil), rozvoj osobnosti (spoluú ast na vytvá ení kultury).¹¹

9 Spousta, V., Teoretické základy výchovy ve volném ase. Brno: Vydavatelství MU, 1994

10 Pávková, J. a kol., Pedagogika volného asu, Praha: Portál, 2002, s. 13

11 Hofbauer, B., D tí, mládeřl a volný as. Praha: PORTÁL, 2002

RÁMCI TĚKOLNÍHO KLUBU

Sociální pedagogika ufl dávno není pouze výchovou jedinc a skupin r zn sociáln znevýhodn ných. Stále ast ji se ukazuje d leflitým sociáln pedagogické p sobení na d tí a mládefl v oblasti primární prevence. Umofnit jim osvojení d leflitých schopností, které jim pom flou v aktivním zapojení do spole enského flivota. Zárove sociální pedagogika pomáhá vytvá et rovnováhu mezi zájmy a pofladavky jedince a nároky danými spole ností. Rodinám i –kole pomáhá v e–ení nej r zn j–ích krizových situací a v p edcházení vzniku dysfunk ních proces .¹²

Ve –kolním klubu má sociální pedagogika své nezastupitelné místo. Pedagog musí být svým zp sobem i tak tro–ku pedagogem sociálním. Ve volno asových aktivitách d tí má zajisté v t–í moflnost pozorovat jejich nej r zn j–í zp soby chování. A v pr b hu hry nenásilným zp soben zji– ovat p í iny tohoto chování.

Chris Kyriacou uvádí ve své publikaci vý et výchovných problém , které nej ast ji pedagogové s d tmi e–í:

- –íkana
- zá–koláctví
- stres
- zneufflití
- zármutek
- kriminalita

Tyto projevy chování lze samoz ejm spat it i u flák ve –kolním klubu, proto je t eba jim, z hlediska sociální pedagogiky, poskytnout, krom pedagogického vedení, také ur ité slufby. Zejména ve smyslu pomoci p í navazování p átelských vztah , nabídku poradenství a pomoci, spolupráci p í zvládání vzteku, sebehodnocení a vztah s vrstevníky, konzultace o osobních, spole enských a zdravotních problémech, zprost edkování kontakt na jiné instituce a organizace.¹³

Velmi p kn ve své publikaci uvádí Erkertová, *fl e š musíme být d tem p íkladem v tom, fl e se sami p ed konflikty neschováváme, nýbrfl jim elíme. D tí se musí u it, fl e konflikty upozor ují na problémy a fl e je t eba hledat moflnosti uspokojivého e–ení pro v–echny zú astn né.*¹⁴

12 Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Praha: PORTÁL, 2012

13 Kyriacou, Ch., e–ení výchovných problém ve –kole. Praha: PORTÁL, 2005

14 Erkert, A., Hry pro usm r ování agresivity. Praha: PORTÁL, 2011, s. 8

pedagoga nejen ve školním klubu, ale i v celé škole je prohlubování vztahů mezi školou a rodinou. Nejedná se však o lehký úkol, jak je patrné z článku v Užitelských novinách, kde autor uvádí výpovědi několika učitelů Základních škol, ze kterých vyplývá, že agresivita rodičů vůči pedagogům neustále stoupá. V jejich dotazování se však také shodli, že při řešení těchto konfliktů, nejvíce záleží na osobnosti konkrétního pedagoga. Z hlediska sociální pedagogiky je třeba si připustit také rozdílnost rodičů – od vysoce inteligentní, i ti na opačné konci společenské škály. Důležitě je povznést se nad osobní sympatie nebo antipatie, umět komunikovat, mít své argumenty dostatečně podložené. Ve zmiňovaném výzkumu také někteří učitelé zmínili fakt dlouho diskutovaný a sice, že rodiče nemají, v rámci hektického životního stylu, čas na svoje děti. Nedostatek času rodiče často kompenzují různým materiálním ohodnocením dětí, což často může vést až k deviantnímu chování. Sociální pedagogika ve školním prostředí by v tomto případě měla hledat možnosti, jak tomuto jevu předcházet.¹⁵

Kraus ve své publikaci přímo uvádí cíle sociální pedagogiky ve škole potažmo uvnitř školního klubu:¹⁶

- zabránit vzniku odchylek žáka v rámci školy
- podporovat sociální kompetence dětí a mládeže cílenými akcemi a nabídkami činností
- působit jako zprostředkovatel mezi mimoškolní prací s mládeží a činností v rámci školy
- po dohodě s učiteli a žáky se starat o různé skupiny žactva
- upozorovat rodiče postižených, sociálně vybojovaných nebo handicapovaných žáků na pomocné a podpůrné programy

Obecně lze říci, že sociální pedagog ve školním klubu musí disponovat zejména empatií, ochotou naslouchat žákům a snahou pomoci. Pro vytvoření blízkého vztahu k dětem, je třeba jim svým jednáním dokázat, že není pouze pedagog jako a priori autorita.

Uplatnění sociální pedagogiky ve školním klubu je patrné ve zvolených metodách práce. Ve všech sledovaných klubech jsou uplatňovány metody skupinových prací, pravidelné rozhovory ohledně prevence (předcházení úrazů, první pomoc, šikana), pravidelné rozhovory na konkrétní témata (chování na veřejnosti, prevence drogové závislosti, kriminality, šikana), činnosti tematické (co se děje u nás, ve světě, v rodině). Všechny tyto metody podporují:

- osobnostní rozvoj v oblasti poznání sebe sama, odpovědnosti za své chování, sebeovládání

15 Užitelské noviny, 1/2014, 7. leden. Praha: GNOSIS, 2014, s. 19

16 Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Praha: PORTÁL, 2012, s. 50

oznávání lidí kolem sebe, úcty, porozumění, tolerance, prevence sociálně patologických jevů, schopnost podílet se jiným nápadem, rozvíjet je,

- morální rozvoj v oblasti respektování druhých, důvěry, pravdomluvnosti, morálních kvalit, spravedlivého hodnocení chování svého i ostatních¹⁷

V rámci sociální pedagogiky dochází v posledních letech ve školních klubech ke snaze o inkluzi dětí se specifickými poruchami učení a chování. Z praxe však lze zjistit, že více než k inkluzi dochází k integraci, tedy cílenému míchání skupin dětí intaktních a dětí s nějakými speciálními potřebami. Pedagogové se snaží vytvořit takové školní prostředí, aby členové obou skupin byli spokojeni, aby se lépe poznávali, užívali si společně strávený čas. Dobře podporují společnou spolupráci nesoutěžní aktivity právě ve volném čase, například při odpoledních kroužcích. Jedná se o výtvarné, tvůrčí aktivity, například práce s keramickou hlinou, společné tvoření s papíru, tanec na hudbu a podobně. V dobrém se v rámci rozvíjení inkluze uplatuje i důraz na společné zajištění běžné každodenní rutiny, například společné vaření, úklid po společnéinnosti.

Příkladem v pedagogické praxi je také spolupráce mezi více organizacemi, například mezi školním klubem běžné školy a školní družinou speciální školy. Takovéto propojení přináší řadu výhod, například širší základnu pedagogických zkušeností, které se mohou navzájem doplňovat.¹⁸

Pro lepší orientaci je třeba uvést nejzákladnější oblasti, které při práci pedagoga s dětmi ve volnočasových aktivitách vyžadují specifický pedagogický přístup:

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Osobami se speciálními vzdělávacími potřebami jsou osoby se zdravotním postižením (tělesným, zrakovým, sluchovým, mentálním, autismem, vadami řeči, souběžným postižením více vadami, vývojovými poruchami učení nebo chování) se zdravotním znevýhodněním (zdravotním oslabením, dlouhodobým onemocněním a lehkými zdravotními poruchami vedoucími k poruchám učení a chování) a osoby se sociálním znevýhodněním (z rodinného prostředí s nízkým sociálním kulturním postavením, s narušenou ústavní výchovou nebo uloupenou ochrannou výchovou a fláčí v postavení azylantů a ústřední péči o udržení azylu).¹⁹

Mimořádné nadání a talentovaní žáci

¹⁷Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Praha: PORTÁL, 2012

¹⁸Soukupová, B., Inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Praha: ASTRON, 2012

¹⁹ § 16 Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

aváme se o r zném stupni rozvinutí schopností. Dít , flák s mimo ádným nadáním se pozná tak, fle p i srovnání s vrstevníky dosahuje mimo ádných výkon v ur ité oblasti. Vy—ím stupn m je pak talent. O výjime ném talentu mluvíme tehdy, umis uje-li se nap íklad dít i flák na p edních místech r zných sout íí v ur ité oblasti²⁰

TKana

Za -íkanování se považujeí ōí kdyfl jeden nebo více flák úmysln a opakovan ublífuje druhým. Znamená to, fle vám n kdo, komu se nem flete ubránit, d lá, co je vám nep íjemné, co vás poniífuje, nebo to prost bolí ō strká do vás, nadává vám, schovává vám v ci, bije vás. Ale m fle vám znep íjemnit flivot i jinak, pomlouvá vás, intrikuje proti vám, navádí spolufláky, aby s vámi nemluvili a nev-ímali si vás.õ²¹

V posledních letech se stále ast ji setkáváme s tzv. KYBER^{TM}TKANOU. Kyber-íkana probíhá v prost edí elektronických prost edk a jejím cílem je n komu ublíflit nebo ho zesm -nit za pouflití t chto prost edk (telefon, internet ō sociální síť , ICQ). Je to úmyslné, nep átelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec nebo skupina úto ník ublíflují takovým zp sobem, fle se ob nem fle ú inn bránit.²²

Varovnými znaky -íkanování mohou být nap íklad momenty, kdy je flák mimo organizovanou innost asto osamocený, ostatní o n j nejeví zájem, nemá kamarády; bývá volen p i týmových sportech do muflstva mezi posledními; v ase, kdy není ízená innost vyhledává blízkost pedagog ; je nejistý, ustra-ený, má-li promluvit p ed skupinou; p sobí smutn , ne-astn , stísn n , mívá blízko k plá i; stává se uzav eným; mívá asto zne i-t né, po-kozené, p ípadn rozházené v ci; stále postrádá své v ci; odmítá vysv tlit po-kození a ztráty v cí nebo pouflívá nepravdivé výmluvy; m ní svoji pravidelnou cestu, sm ující do zájmových aktivit, do -koly; za íná vyhledávat d vody pro absenci v zájmovém útvaru, ve -kole; mívá od eniny, mod iny, -krábance, které nedovede uspokojiv vysv tlit.

Michal Kolá o první pomoci v p ípad -íkany íká: *š Pokud se objeví opodstatn né podez ení na -íkanu, je pot eba ji správn e-it. e-ení -íkany bychom mohli nazvat špedagogickou chirurgiõ. Ani zde nesmíme podcenit sebemen-í detail. Jakákoliv kamufláfl je odhalitelná nebo ú innost zákroku se dá empiricky ov it. Ani v nejjednodu-ím diagnostickém p ípad se nesmí*

20 Vali-ová, K., Kasíková, H., Pedagogika pro u itele. Praha: GRADA, 2011

21 Kolá , M., Specifický program proti -íkanování a násilí ve -kolách a -kolských za ízeních. Praha: M^{TM}MT R, 2003, s. 89

22 Kolá , M., Bolest -íkanování. Praha: PORTÁL, 2001

v -achové partii.²³

po-kození ob tí. V-echny kroky musí být promy-leny jako

Kolá dále doporu uje schéma postupu u po áte ních stádií -ikany: 1. Odhad závafnosti, 2. Rozhovor s informátory a ob tmi, 3. Nalezení vhodných sv dk , 4. Individuální, p ípadn konfronta ní rozhovory se sv dky, 5. Ochrana ob tí, 6. Rozhovor s agresory, p ípadn konfrontace mezi nimi, 7. Výchovná komise, 8. Rozhovor s rodi i ob ti, 9. Práce s celou skupinou.

Pedagog m fle e-it pouze po áte ní stádia -ikany, kdy vyzporuje, fle je dít vystrkováno z kolektivu nebo vyhledává blízkost pedagoga. Pokro ilá stádia -ikany musí e-it pouze specialisté na problematiku -kolního násilí a -ikanování ve spolupráci se -kolou nebo za ízením pro zájmové vzd lávání.

---

²³ Kolá , M., Specifický program proti -ikanování a násilí ve -kolách a -kolských za ízeních. Praha: M^TMT R, 2003, s. 89

CIÁLNÍ KOMUNIKACE

Formulace obecných i konkrétních cílů a poslání sociální práce se liší v rámci společenského i náboženského vývoje. Ve starších pojetích se lze setkat s prostým pojetím sociální práce jako šinnosti, kterou vykonávají sociální pracovníci. Později jsou cíle sociální práce rozdílné o sociální kontrolu a nápravu i prevenci sociálních problémů.²⁴

V současné době se sociální práce opírá o koncept sociálního fungování, což potvrzuje Navrátil ve své publikaci, kde uvádí, že *„š cílem sociální práce je podpora sociálního fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba bu skupinově nebo individuálně vnímána a vyžadována. Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí.“*²⁵

Každý člověk je trvale v interakci se svým prostředím. Prostředí klade na člověka konkrétní požadavky a člověk je nucen na ně reagovat. V ideálním případě vzniká mezi člověkem a požadavky jeho prostředí rovnováha. V momentě, kdy lidé požadavky prostředí nezvládají, vzniká problém. Předmětem šinnosti sociálního pracovníka je udržení správné interakce mezi tím, co prostředí od člověka očekává a jeho způsobilostí tyto požadavky zvládat. Každý sociální pracovník by si však měl uvědomit, že osudy klientů bývají někdy natolik specifické, že je dosti obtížné vtáhnout je do konkrétních pojetí sociální práce. Mechanické uplatnění těchto paradigmat může vést až k opomenutí některého důležitějšího momentu klientova života. Proto i autor upozorňuje na potřebu individuálního přístupu a posouzení předpokladů sociálního fungování u každého jedince.²⁶

Spojení jedinceva chování a sociální struktury napomáhá vytvářet sociální komunikace. Současný obraz člověka je obohacen o vývoj vztahů mezi jedincem a okolní společností, která i do značné míry, například výchovně, ovlivňuje individuální hodnotu jedince. Jedním z ukazatelů tohoto procesu je vývoj komunikační slovní zásoby, odrážející postupnou diferenciaci a autonomizaci jedinceva v domě.

Každý pedagog, učitel, vychovatel i rodič, který chce zlepšit výchovný proces, aby byl účinnější a probouzel touhu po hlubším a živějším procesu výchovy a využití musí vzít v úvahu význam sociální komunikace pro současnost. Má totiž stále větší vliv na myšlení mnoha lidí. Podgórecky ve své publikaci zdůrazňuje fakt, že *„š sociální komunikace nehledě na módu, směry nebo proudy ve vzdělání, získává zvláštní kvalitu. Je to dovednost správného formulování myšlenek a pochopení sebe a ostatních. Je to umění průběžného používání určitých principů ve stycích s ostatními.“*²⁷

24 Matoušek, O., Základy sociální práce. Praha: PORTÁL, 2007

25 Navrátil, P., Úvod do teorií a metod sociální práce. 1. vyd. Brno: Národní centrum pro rodinu, 2000

26 Navrátil, P., Musil, L., Sociální práce s příslušníky menšinových skupin. Brno: Fakulta sociálních studií MU, 2000

27 Podgórecky, J., Sociální komunikace v edukaci. Ostrava: REPRONIS, 1998, s. 16

ké jako společného jmenovatele těchto základních stránek sociálního styku: společné identity, vzájemného působení a mezilidských vztahů. V širším pojetí si jedinci při společné identitě vzájemně vyměňují nálady, ideje, pocity, postoje apod. V sociální komunikaci, která probíhá ve společném prostředí vzniká důležitá otázka: Jak vlastně chápat význam toho, co bylo řečeno?. Z hlediska záměru a smyslu, které přikládá řečeným slova mluvíte nebo z hlediska posluchače, který může vyčlenit slova pochopit jinak, po svém. Dle Mareše *š záleží na kontextu daném sociokulturními podmínkami, individuálními zvláštnostmi účastníků, historií jejich vzájemných vztahů*.²⁸

Základním znakem sociální komunikace je sdělování informací mezi lidmi. Stejný základ má i pedagogická komunikace, proto je i ona případem sociální komunikace. Každá pedagogika preferuje hluboké ovládnutí jimi vystudovaných oborů, což je vlastně pochopitelné, aby byli jako učitelé respektováni. Každá z nich však opomíná tu část profese pedagoga, která je založena na zprostředkování odborných poznatků žákům, jejich roli, pozice, postavení, a charakteristiky jsou velmi různé. To znamená, že i sebelepší připravený pedagog může ve své profesi selhávat, pokud nebude svůj obor přiblížovat žákům společně se znalostí motivů jejich studia, vztahu k učivu i vyučujícímu, způsobu učení, pojetí sebe sama, rodinného i společného prostředí. Znalost toho, kdo sedí ve společných lavicích, jak s kýmkoliv ve třídě komunikovat, navazovat a rozvíjet potencionální vztahy ve vzájemné kooperaci dává profesi pedagoga sociální rozměr. K prvním vyučovacími pokusy měl pedagog dostat přehlednost a přehled, má-li dostatečnou komunikativní zdatnost a je sociálně i osobnostně dostatečně vyzrálý.²⁹

28 Mareš, J., Křivohlavý, J., Sociální a pedagogická komunikace ve škole. Praha: SPN, 1990, s. 21

29 Svatoš, T., Sociální a pedagogická komunikace. Opava: Ústav pedagogických a psychologických věd, 2005

Jako období mladího kolního v ku bývá označována období mezi 6. a 7. rokem, kdy dítě vstupuje do školy a 11. a 12. rokem, kdy začínají být patrné známky fyzického a také psychického dospívání. Toto období je ve velké míře poznamenáno právním nástupem dítěte do školy, který je spojen s novými povinnostmi, pravidly, denním režimem. Zároveň představuje v této osamostatněné dítěti, přijetí mnohem větší odpovědnosti za sebe samotného, za své jednání a přijmout případné následky takového chování. Dokáže rozlišovat přijatelné a nepřijatelné chování. Dítě je nuceno pravidelně docházet do školy jako cizí instituce a přijmout autoritu učitele jako cizí osoby. Zároveň může představovat také přítomnost v této množství spolužáků, které v této věku nezná. Mohou se objevit noční můry, nespavost, nechutenství, bolesti hlavy, které jsou známkou špatného vyrovnávání se situací.³⁰

Dítě v mladším kolním věku obvykle dychtí po učení a získávání nových poznatků. Zároveň by také vědci na získané informace nejraději zkoušely v praxi. Myšlení je konkrétní a názorné. Rozvíjí se záliby.

Vztah dítěte k osobnosti učitele má osobní charakter, pohybuje se na citové úrovni. Dítě od učitele očekává podporu, pocit jistoty a bezpečí v novém prostředí. Období jako v rodině. Pedagog musí být schopen zejména pozitivního hodnocení a kladné motivace, protože dítě potřebuje, aby jeho výkon někdo ocenil. Jak ve své publikaci uvádí Vágnerová: *Školní prospěch má určitou sociální hodnotu. Dítě chce být dobře hodnoceno, učí se, aby dosáhlo přijatelného výsledku, který by uspokojil osobně významné lidi, tj. rodiče, učitele. Ocenění autoritou má v tomto věku větší váhu nežli výsledek sám.*³¹

Na toto tvrzení navazuje Vízdal: *Školní úcty utvářejí sebevědomí dítěte v raném dětství a zejména v hodnocení, kterého se dítě dostává od osob, které jsou pro něj důležité.*³²

Dítě v mladším kolním věku jsou stále ještě více hravé, mají rády pohádky. Jsou schopny soustedit se na jednu věc jen poměrně krátkou dobu. Při společných činnostech se ještě bez studu mísí chlapci s děvčaty.

Dítě v tomto období je schopno vlastních kritických soudů o okolních jevech. Může docházet ke konfliktům s okolím (hlavně ve škole) i opozičním projevům vůči rodičům.

30 Langmeier, J., Krejčíková, D., Vývojová psychologie. Praha: GRADA, 2006, s. 117

31 Vágnerová, M., Dětství a dospívání. Praha: KAROLINUM, 2012, s. 334

32 Vízdal, F., Základy psychologie. Brno: IMS, 2009, s. 178

é zm ny. Zhruba v jedenácti letech dochází k tzv. r stové akceleraci, kdy m fle dít vyr st více neff o 12 cm.³³

Principy pedagogické práce:

Pedagog by m l mít na mysli, fle dít si v tomto okamfiku asto vybírá flivotní koní ky a pedagog má tudíff možnost ovlivnit budoucí sm rování jeho flivota. Pedagog je pro fláka vzorem. flák napodobuje jeho chování, mluvu, p ebírá názory; je t eba uv domovat si, jak p ed flákem vystupovat a co mu íkat. flák zkou-í znovu a znovu hranice, kam afl m fle jít a pedagog by m l um t citliv nastavovat meze, ale dát svobodu v pohybu mezi t mito mantinely; ideální stav je, pokud si hranice nastavují fláci a pedagog společ n ; v tomto v ku jsou toho jíff mentáln schopní.

flák jíff del-í dobu vydrffí pracovat na jedné v ci, udrffí se v tématu (nap . n kolik kroufk po sob), je to as pro pedagogické a jiné projekty. fláci dokáffou podat pedagogovi prostou formou zp tnou vazbu, jak se jim innost líbila, p i emff ufl nemusí jít pouze o jednoduché techniky, jsou schopní formulace my-lenky.

flák pot ebuje kompenzovat sezení ve -kole pohybovou aktivitou, pot ebuje pohyb, prokládat klidové innosti rozhýbáním, proto si n kdy plete výtvarnou dílnu s t locvi nou, a je dobré umofnit krátké protaflení i u inností, které nejsou s pohybem p ímo spojené (nap . keramika, výuka cizích jazyku, hra na flétnu,í)

Pedagog by se m l vffdy ptát sám sebe: A pro by ne-lo to, co dít chce? Mnohdy máme nau ené postupy, rituály a nep ípou-tíme cestu dít te. Pedagog musí dát flákovi prostor pro rozhodování o tom, kudy dál.³⁴

33 Langmeier, J., Krej í ová, D., Vývojová psychologie. Praha: GRADA, 2006

34 Vali-ová, K., Kasíková, H., Pedagogika pro u ítele. Praha: GRADA, 2011

BÍ STARŠÍHO KOLNÍHO V KU

Období staršího kolního v ku zahrnuje v podstatě dobu, kdy fláci navrtávají 2. stupeň základní školy. Jedná se o období pubescence (12 až 15 let), tedy období, kdy začínají být patrné nejen fyzické, ale i psychické změny. V rámci biologických změn dochází v tomto období u dívek k první menstruaci, u chlapců k prvnímu výronu semene, u obou pohlaví dochází k vývoji sekundárních pohlavních znaků. Dochází k prvním láskám a sexuálnímu zkušenostem. Z hlediska psychických změn se jedná zejména o změnu uvažování, zpusobu prožívání, a také postupného odpoutávání se od rodiny.³⁵

Na druhou stranu dochází k vytváření významnějších vztahů se svými vrstevníky. Vtina mladých lidí v tomto v ku je emočně nestabilní. Svě afekty často vysvltují nesprávným chováním rodičů. Rodič ztrácí v tomto období statut šneomylné a nedotknutelné bytosti. Postupně se stává v očí pubescenta bytostí šchybující. Proto inklinují ke svým vrstevnickým skupinám, které jsou jim názorově blíží než rodiče. Vízdal ve své publikaci piblížuje: *š Sociální skupina je významným zdrojem uspokojování různých lidských potřeb např. potřeb bezpečí a jistoty, prestiže, uznání, moci, potřeb pozitivní akceptace jinými lidmi aj.*³⁶

Dospívání je pro jedince velmi náročným obdobím. Na jedné straně se fyziologické dospívání stále posunuje směrem dolů, zatímco hranice sociální dosplosti se naopak posunuje směrem nahoru až k hranici třiceti let v ku. Dítě pomalu opouští hodnoty dětství a vstupují šdo světa dospělých, kde však stále bojkotují některá pravidla, kterými jsou třeba kompromis nebo diplomatické jednání. Odmítají cokoli pšedepsaného a o všem pochybují. Společnost vytváří na dospívající určitý tlak, aby se chovali podle fládoucích pravidel. V určitých případech vstupuje jednotlivec do nových rolí.³⁷

Pro sociální pedagogiku je v tomto období důležitý zejména fakt, že jedinec zápasí s hledáním vlastní identity a vnitřního zakotvení. Klade velkou pozornost svému zevnějšku (pocit neuspokojení, nízké sebevědomí). Pednostně je tedy potřeba pomoci upevnovat sebevědomí a vlastní kladné hodnocení jednotlivce, stejně jako jejich pozitivní posouzení vlastní perspektivy. Nejdůležitějším obdobím pro pozitivní hodnocení sebe sama a rozvoj zdravého sebevědomí však probíhá v prvních letech flivota. Pokud v tomto období probíhala výchova správně, měla by být nejistota v období dospívání pouze dočasným jevem.³⁸

Principy pedagogické práce

35 Langmeier, J., Krejčíková, D., Vývojová psychologie. Praha: GRADA, 2012

36 Vízdal, F., Sociální psychologie. Brno: IMS, 2010, s. 104

37 Vágnerová, M., Dětství a dospívání. Praha: KAROLINUM, 2012

38 Kraus, B., Základy sociální pedagogiky. Praha: PORTÁL, 2012

v tomto okamžiku jífl musí mít ú astník n jaký zájem, protofle v období pubescence ho t flko získá. M fle vyufflít neformální vztahy, které má s pubescentem. V tomto období je d leffité p edat aktivitu a zodpov dnost pubescent m. Cíle společné práce by v tomto období m li být zejména cíli a ambicemi skupiny, ne pedagoga.

Je dobré zkou–et nové aktivity, zajímavé a netradi ní Ty, které dají pocit zajímavosti a d leffitosti. Není dobré limitovat pubescenta svým p edpokladem, fle na n které innosti je je–t malý, mladý, atd. Je to období, kdy pubescent pot ebuje objevovat sv t a opou–tí-li na–i společnou práci, neopou–tí m jako lov ka, ale pot ebuje nové lidi, podn ty, zájmy. Pedagog musí po ítat také s tím, fle toto období je spojeno s prvními partnerskými kontakty a je pot eba hledat hranici mezi opatrností a respektem.

Je dobré mít i rodi e zapojené do proces zájmového vzd lávání (aby v d li, co a jak se d je), protofle se m fle stávat, fle rodi e zakazují pubescentovi práv na–i aktivitu jako trest za v–echny negativní projevy puberty.

Pedagog by m l být tolerantní k emo ním výkyv m a nebrat si v ci osobn . Pozitivní výsledky p iná–í také zapojování pubescent do inností, ve kterých mohou být n komu p íkladem, pr vodcem, prosp –ní druhému lov ku. V moment , kdy dít vidí smysluplnost svého jednání, zapojí se do innosti aktivn ji.³⁹

---

39 Vali–ová, K., Kasíková, H., Pedagogika pro u itele. Praha: GRADA, 2012

Děti mají v dnešní době relativně velké množství volného času. Nárůst kvantity však nemusí zákonitě znamenat také nárůst kvality využití volného času. Společnost by tedy rozhodně neměla přehlížet to, jak děti tráví svůj volný čas.

Hofbauer uvádí, že šlo o *prostředí, ve kterém děti tráví volný čas, je velmi různorodé. Může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce. Mnoho dětí prožívá své volné chvíle ve veřejných prostranstvích, venku, na ulici, často bez jakéhokoli dohledu, dokonce i bez zájmu dospělých. Tato situace je neuspokojivá, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost.*⁴⁰

I kdyby tento fakt měl být prioritní záležitostí rodiny, nemůže kvůli nedostatku času, odborné kvalifikace a potřebného materiálního vybavení často zajistit dostatečnou výchovu dětí ve volném čase sama. Děti často neoplývají dostatkem zkušeností a pohledem o všech oblastech zájmových aktivit. Proto je potřeba péče o péči o zájmové, citlivého a nenásilného pedagogického vedení, pestrosti a přizpůsobivosti nabízených aktivit a v neposlední řadě dobrovolné úasti na nich.

Od školy, občanských výchovných a vzdělávacích institucí, se očekává, že vytvoří předpoklady pro úspěšné začlenění mladých lidí do profesionálního, občanského i volnočasového života. Dobrovolná úast na volnočasových aktivitách školy pomáhá rozvíjet individuální předpoklady dětí a mládeže. Plní funkci vzdělávací a výchovnou, kulturní a sociálně-preventivní, zdravotní (regenerační a relaxační), oddechovou a kompenzační.⁴¹

Podle Hofbauera *školní a volnočasové aktivity školy v letech školní docházky odkrývají zájmy a nadání dětí a mladých lidí, rozvíjejí je samy nebo tomuto rozvoji dávají podněty. Jejich prostřednictvím pomáhají utvářet pozitivní vztah dětí a mladých lidí k dalším zájmovým a vzdělávacím volnočasovým aktivitám, k budoucí profesi a celému životu.*⁴²

To dokazují studijní, profesní a životní kariéry mnoha studentů, kteří se zúčastnili různých odborných olympiád nebo uměleckých i sportovních soutěží. V těchto oblastech, dříve pouze zájmových oborech, se profesionalizovali a nyní dosahují úspěšných výsledků.⁴³

40 Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A., Pedagogika volného času. Praha: PORTÁL, 2004, s. 14

41 Spousta, V., Teoretické základy výchovy ve volném čase. Brno: VYDAVATELSTVÍ MU, 1994

42 Hofbauer, B., Děti, mládež a volný čas. Praha: PORTÁL, 2002, s. 66

43 Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A., Pedagogika volného času. Praha: PORTÁL, 2004, s. 14

7 možnosti, jak trávit volný čas. Jsou jimi –kolní družina a –kolní klub. Zatímco –kolní družinu nav–t vují d ti od 1. do 5. ro níku, –kolní klub pak fláci 2. stupn , ili 6. - 9. ro ník.

TKolní kluby se za aly vytvá et na n kterých –kolách v letech 1958 ó 1959 jako ur itá nádstavba –kolních družin. Do té doby totiž mimo–kolní výchova prokazovala konkrétní nedostatky v práci s fláky vy–ích ro ník . Zejména nebylo mofno ve –kolních družinách, kde v t–inu flák tvo ily d ti od 1. ó 5. ro níku zohled ovat v kové a individuální pot eby star–ích flák . K t mto nedostatky m se p idrufovaly i ostatní, nap . nevhodný pedagogický p ístup, kdy innosti ur ovala sama vychovatelka bez jakékoliv vzájemné spolupráce mezi ní a star–ími fláky. V neposlední ad neodpovídalo pot ebám flák vybavení. Prostorové ani materiální. Výsledkem toho bylo pouze to, fe star–í fláci odmítali družiny nav–t ovovat.⁴⁴

P i organizování výchovné práce s d tmi, které po vyu ování chodí do –kolní družiny a –kolního klubu, jde nyní o to, aby celý proces jejich výchovy nebyl organizován ve dvou nezávisle na sob existujících cyklech (vyu ování ó výchova ve –kolní družin , –kolním klubu), ale aby byl vzájemn sklouben tak, fe to bude jeden, pedagogy spole n , jednotn plánovaný a programovaný proces, v n mfl výchova mimo vyu ování ve –kolní družin nebo ve –kolním klubu bude plynule a organicky navazovat na výchovu v rámci vyu ování. P itom bude ov–em nutno respektovat specifiku výchovné práce p i vyu ování a specifiku výchovy mimo vyu ování, tak aby nedocházelo k nesprávnému p ená–ení forem, metod a prost edk vyu ovací práce –koly i do pedagogické práce mimo vyu ování a tak vlastn ve skute nosti k celodennímu vyu ování.⁴⁵

Toto pravidlo se prolíná metodikou výchovné práce ve –kolních klubech dodnes.

8.1 Vymezení poslání –kolního klubu

Obecn lze íci, fe základním posláním –kolního klubu je výchova mimo vyu ování.

Umofl uje flák m optimální vyuffití volného asu, formování jejich zájm , také rozvíjení specifických schopností a celkov upev ování kladných morálních vlastností. Pedagogická innost ve –kolních klubech p ispívá k prevenci sociáln patologických forem chování, cofil je dnes, kdy nar stá kriminalita mladistvých a snižuje se v k delikvent , výrazným benefitem.⁴⁶

44 Sekotová, J., Mimo–kolní výchova a –kolní klub. Jihlava: DVU, 1961

45 Bláha, V., TKolní klub ó jedna z forem celodenní výchovné pé e Základní devítileté –koly o fláky

6. ó 9. ro ník . Ústí nad Orlicí: ÚSTAV PRO DALŠÍ VZD LÁVÁNÍ U ITELU A VÝCHOVNÝCH PRACOVNÍK , 1963. s. 13

46 Spousta, V., Teoretické základy výchovy ve volném ase. Brno: VYDAVATELSTVÍ MU, 1994

b definován jako:

š ^{TM}olské za ízení pro zájmové vzd lávání, poskytující zájmové vzd lávání flák m jedné nebo n kolika -kol podle vlastního -kolního vzd lávacího programu, vycházejíce ze zájm a pot eb jednotlivých flák . ^{TM}kolní klub innost ve dnech -kolního vyu ování. ^{TM}kolní klub m fle vykonávat i ve dnech, kdy neprobíhá -kolní vyu ování, a to v etn -kolních prázdnin.⁴⁷õ

Pávková tuto definici obohacuje: š innost -kolního klubu a -kolní drufliny navazuje specifickým zp sobem na vzd lávací innost základní -koly. Nenahrazuje v-ak samotné vyu ování, ani není jeho pokračováním. Ve -kolním klubu se uskute ují innosti zájmové, odpo inkové, relaxa ní, sebeobslužné, ve ejn prosp -né a p íprava na vyu ování.õ⁴⁸

Základní rozdíly mezi -kolní druflinou a -kolním klubem vyplývají z jejich zam ení na v kové odli-nosti v pot ebách flák 1. ó 2. stupn základní -koly. Zatímco u mlad-ích flák je nav-t ování -kolní drufliny spojeno sou asn í se zaji-t ním pé e o dít a dozorem nad ním, -kolní kluby fungují na základ dobrovolné docházky star-ích flák . ^{TM}kolní klub jim poskytuje více volnosti a samostatnosti s p íhlédnutím k jejich v kovým rozdíl m.

Díky v t-í samostatnosti flák 2. stupn , -ír-ím mořnostem samostatného vyuffívání volného asu a v neposlední ad povinnostmi ukládanými t mto flák m rodí i se nabízí otázka o mí e z izování -kolních klub a jejich vyuffívání fláky. M^{TM}MT zve ejnilo výzkum, jehoř výsledky jsou v-ak p ekvapiv optimistické. Po celé sledované období v letech 2012/13 byl zaznamenán meziro ní nár st o t i -kolní kluby, p í emř po et zapsaných flák se zvý-il o 12,5%.⁴⁹

Podle ^{TM}VP zahrnuje konkrétn -kolní klub p í Základní -kole v Ostrova ících tyto cíle vzd lávání:

- Prořívát radostné chvíle, jistotu a bezpe í.
- Rozvíjet osobnost dít e.
- Rozvíjet v domosti d tí a jejich praktické dovednosti.
- Rozvíjet t lesnou zdatnost p í pohybových aktivitách.
- Podn covat fláky k tvo ivému my-lení, logickému uvařování a e-ení problém .
- U ít komunikovat, spolupracovat a respektovat se.

47 Zákon . 561/2004 Sb., o p ed-kolním, základním, st edním, vy-ím odborném a jiném vzd lávání.

48 Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdli ková, V., Pavlíková, A., Pedagogika volného asu, Praha: Portál, 2002, s. 114

49 www.msmt.cz

ti a dovednosti v r zných oblastech.

- Utvá et kladný vztah k p írod a u ít se chránit sv t kolem nás.
- Nabízet r znorodé innosti s individuálním p ístupem k jednotlivým flák m.
- Vytvá et prostorové podmínky pro odpo ínek a relaxaci.

Výchova ve –kolním klubu respektuje individualitu každého fláka a vytvá í podmínky pro jeho v–estranný rozvoj. Mezi d ti, nav–t vující toto za ízení, se mohou za adit i ty, které mají n kterou ze specifických poruch u ení. Dle stupn a charakteru jejich handicapu zaji– ují pedagogové optimální za len ní do volno asových aktivit a dále celkové rozvíjení osobnosti t chto d tí.⁵⁰

innost –kolních klub se, dle ^{TM}VP, zam ũje na rozvoj t chto klí ových kompetencí:

Výchova ke zdravému fivotnímu stylu:

1. Výchova k odpov dnosti za svoji osobu, zdraví a dodrřování osobní hygieny.
2. Posilování t lesné zdatnosti a otuřování.
3. Rozvíjení citové stránky osobnosti a citové vazby.
4. Udrřování po řádku v prostorách –koly a okolí

Posilování komunika ních dovedností ó lov k ve spole nosti:

1. Rozvoj slovní zásoby, kultivace slovního a mimoslovního projevu.
2. Schopnost vyjád ít se a naslouchat.
3. Uplatn ní se v kolektivu.
4. Vytvo ení základu estetického vztahu k fivotu, ke kultu e a um ní.

Pávková a kol. navíc p edkládají podobu vnit ního řádu pro –kolní klub, dle kterého jsou pracovníci povinni se ídit. Tento řád obsahuje, krom provozní doby ^{TM}K, podmínek docházky do ^{TM}K, podmínek a doby odchodu í vyzvedávání flák , také do asné umis ování flák , kte í nejsou do ^{TM}K p íhlá–eni, zaji– ování bezpe nosti a ochrany zdraví flák ve ^{TM}K, podmínky vyuffívání dal–ích prostor –koly í jiných prostor pravideln vyuffívanych ^{TM}K, dal–í innosti organizované ^{TM}K a ustanovení o platbách zákonných zástupc .

⁵⁰ ^{TM}VP Z^{TM}Ostrova ice, 1. 9. 2009

Odpovídnost za své chování:

1. Rozvoj schopností a dovedností vyjádřit své pocity, dojmy, prožitky.
2. Rozvoj schopností přizpůsobovat se přirozenému vývoji a změnám.
3. Přetváření potěbných a fládnoucích v domstí, dovedností a postojů.
4. Důvěryhodnost, pravdomluvnost a morální kvality.

Ovládání negativních citových reakcí:

1. Vypořádání se se stresem.
2. Řešení flivotních situací.
3. Vyrovnání se s nedostatky a neúspěchy.
4. Rozvoj fyzické a psychické zdatnosti.

Poznání sebe samého a uplatnění ve skupině člověka jako jedince:

1. Rozvoj pozitivních citů vůči ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity).
2. Kladným hodnocením zvyšovat sebevědomí a posilovat pozitivní myšlení.
3. Vytváření vlastní bezpečné sociální skupiny.
4. Usměřovat temperament, postoje a hodnoty.

Formování flivotních postojů:

1. Vytváření společensky fládaných hodnot.
2. Vytváření základů právního vědomí, úcty, porozumění, tolerance.
3. Schopnost a ochota pomoci.
4. Posilování schopnosti nepodléhat negativním vlivům.

Nacházení nových vazeb v souvztáhnosti mezi již získanými poznatky z vyučování:

1. Možnost vzájemného doplňování kolektivního vyučování a práce ve kolektivním klubu.
2. Přinášet nové podněty a poznatky.⁵¹

opomenout snahu o prohlubování a upevňování vztahů mezi rodinou a –kolou.

8.2 Popis zájmových aktivit ve –kolním klubu

Hlavním úkolem –kolního klubu je prohlubování, rozšiřování a doplňování znalostí, v domostí flák, nabyté ve vyučovacím procesu, upevňování jejich dovedností a návyků. Jaromíra Sekotová ve své publikaci uvádí tři hlavní složky činnosti ve –kolním klubu:⁵²

1. *příprava flák na vyučování*
2. *rekreace flák*
3. *zájmová činnost flák*

Děti ve věku 11 až 15 let chtějí uplatnit své v domosti a vyzkoušet své dovednosti různými praktickými způsoby. Je proto třeba volit takové aktivity, při kterých fláci nejsou pouze pasivními pozorovateli, ale nabídnout jim ty činnosti, do kterých se sami aktivně zapojují a mají možnost samostatné práce i uplatnění osobních zálib a sklonů v příslušné míře. Zájmové činnosti ve –kolním klubu by měly být tedy sestavovány tak, aby v dané situaci přímo provokovaly flákovou aktivitu, nutily ho zaujímat svoje konkrétní stanovisko, samostatně pracovat atd.

Práci ve –kolním klubu nemůže obsáhnout jeden pracovník. Proto je třeba zapojení několika dalších pedagogů, v návaznosti na portfolio nabízených kroužků.

Konkrétní ve –kolním klubu při Z^{TM}Ostrovaice, je, z hlediska materiálního vybavení, následující nabídka kroužků:

- Jazykové kroužky (Aj, Nj, Rj)
- Výtvarné kroužky
- Pracovní kroužky a různé pracovní techniky
- Počítačové kroužky a kroužky informační techniky
- Pevné kroužky
- Kroužky keramiky

⁵² Sekotová, J., Mimo–kolní výchova a –kolní klub. Jihlava: DVU, 1961. s. 2

- D jepisný krouflek
- Zem pisný krouflek
- Dramatický krouflek
- T lovýchovné krouflky
- Mí ové hry
- Tane ní krouflek

Jednotlivé krouflky probíhají jednak v učebnách, které je vybavena velkoplošnou keramickou tabulí, počítačem s internetem, velkou nabídkou stolních her, kulečnicí pro děti a páčkovým fotbalem, relaxačním koutkem kuchyňskou linkou se dvěma sporáky a troubami na vaření i pečení, lednicí i hygienickým zázemím, ale také v určených, tématicky zaměřených učebnách (například pro výuku dějepisu, zeměpisu, fyziky, hudební výchovy apod.)⁵³

Činnost školních klubů je určena především žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně středního nebo osmiletého gymnázia a odpovídajícím ročníkem osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Účastníkem může být i žák prvního stupně základní školy, který není povinen pravidelně denně docházet do družiny. O přijetí žáka do školního klubu rozhoduje ředitel školy. Ve většině školních klubů je umožněna návštěva také žáky s nimiž druhy postižení. Školní kluby pravidelně navštěvují také talentované děti, které mohou vyvíjet další rozvíjené krouflky při škole. Při ukončení činnosti školního klubu na konci školního roku děti dostávají upomínkové předměty (upomínková šperka nebo tričko).⁵⁴

8.3 Účastníci zájmového vzdělávání ve školním klubu

Zájmové vzdělávání poskytuje jeho účastníkům naplnění volného času se zaměřením na různé oblasti

Zájmové vzdělávání se snaží o podporu takových kompetencí dětí a mládeže, umožní jim aktivní účast na společenském a politickém životě. Takových kompetencí je celá řada. Děti by

⁵³ SVP ZŠ Ostrovačice, 1. 9. 2009

⁵⁴ Hejmanová, J., a kol., Metodika pro tvorbu MŠVP ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání. Praha: OPTYS, 2009

...ly by být schopny orientovat se lépe ve ve ejném flivot .
M ly by um t hledat a zpracovávat si takové zdroje informací, umofl ující jim chápat a
interpretovat p í iny flivotní situace nejen své, ale také situaci a postoje druhých lidí. M ly by být
schopny tyto odli–nosti respektovat, dokázat je vyufflít jako zdroj inspirace ,o kterém se
v demokratické spole nosti vede diskuze. Zárove s tím si osvojí takové dovednosti, které jim
umoflní vhodn argumentovat a obhajovat své vlastní názory p ed autoritami zt lesn ými rodi i
nebo pedagogy, v etn zástupc ve ejných institucí. V rámci participace mají ú astníci zájmového
vzd lávání možnost, v r flné mí e, se zapojit do snahy nalézt, vybrat a realizovat spole ná e–ení,
nápad y.⁵⁵

TMkolský zákon poufflívá pro ozna ení osob ú astnících se zájmového vzd lávání ozna ení dít ,
flák, student nebo ú astník. Tyto osoby nejsou ve –kolském zákonu, v etn souvisejících vyhlá–ek
ur eny v kem, ale pouze ú astí ve vzd lávání. Ú astník zájmového vzd lávání je blífle specifikován
ve vyhlá–ce . 74/2005 Sb., o zájmovém vzd lávání. Podle ní jsou ú astníky zájmového vzd lávání
d ti, fláci a studenti; ú astníky zájmového vzd lávání mohou být také pedagogi tí pracovníci,
zákonní zástupci nezletilých ú astník , pop ípad dal–í fyzické osoby.⁵⁶

Podmínky p íjímání ú astník a podmínky pr b hu vzd lávání tvo í povinnou sou ást TMVP
–kolského za ízení. innosti –kolského za ízení mají tzv. nízkoprahový charakter, tento termín
znamená, fle jsou otev ené v–em zájemc m, kte í se cht jí ú astnit zájmového vzd lávání. Ú ast na
innosti a aktivitách –kolského za ízení je založena na dobrovolnosti.

P íjímání ú astník k innosti je obecn platnými p edpisy rámcov ohrani eno v kem i
návazností na –kolní docházku; innost –kolního klubu je ur ena p ednostn flák m druhého stupn
základní –koly, fláky niřl–ho stupn –estiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících
ro ník osmiletého programu konzervato e, ú astníkem m fle být i flák prvního stupn základní
–koly, který není p íjat k pravidelné denní docházce do družiny.

Podmínky pro p íjímání ú astník stanoví editel ZTM M fle nap íklad úzce vymežit v k
ú astník , stanovit jako podmínku pro p íjetí ukon ení jiného zájmového vzd lávání, stanovit jako
podmínku vykonání zkou–ky apod. Stanovuje také nejvy–í po et ú astník konkrétní innosti,
pokud je toto vymezení z praktických d vod nutné. editel rozhoduje také o p íjetí k zájmovému
vzd lávání. Nepostupuje p ítom podle správního ádu, ale podle pravidel, které jsou stanoveny ve
TMVP.⁵⁷

55 Kalábová, N. a kol., Participace, informovanost, výchova k aktivnímu ob anství. Praha: ASTRON, 2012

56 Zákon . 561/2004 Sb., o p ed–kolním, základním, st edním, vy–ím odborném a jiném vzd lávání.

57 He manová, J., a kol., Metodika pro tvorbu TMVP ve –kolských za ízeních pro zájmové vzd lávání. Praha: OPTYS, 2009

ní ve –kolním klubu mohou být i fláci se speciálními vzd lávacími pot ebami. Dít tem, flákem a studentem se speciálními vzd lávacími pot ebami je osoba se zdravotním postiflením, zdravotním znevýhodn ním nebo sociálním znevýhodn ním. Stupe postiflení p ijímaných flák v t–inou nevyfladuje vytvá ení speciálních podmínek. Je zaji–t na jejich plná integrace. flák s asistentem pedagoga má zaji–t no zájmové vzd lávání individuáln ve spolupráci se zákonnými zástupci. Pedagogická pé e o nadané fláky je zaji– ována r znými formami práce, p edev–ím sout flami.⁵⁸

Zájmové vzd lávání ú astník ukon uje nap íklad zkou–kou, prezentací výrobku, sestavením po íta ového programu, ve ejným vystoupením apod. V p ípad p ed asného ukon ení zájmového vzd lávání je vhodné vyfladovat písemné sd lení ú astník , p ípadn jejich zákonných zástupc . V p ípad p ed asného ukon ení zájmového vzd lávání náleflí ú astníkovi vrácení ásti úplaty, zpravidla odpovídající vý–i u–et ených náklad .⁵⁹ Kolní vzd lávací program m fl stanovit vydání dokladu o ukon ení zájmového vzd lávání.⁵⁹

8.4 Pedagogická innost a pedagogická komunikace ve –kolním klubu

Práce pedagoga ve –kolním klubu vyfladuje, mimo jiné, zejména v–eobecné vzd lání a orientaci v oblastech, které jsou d tem blízké a zajímaví je. M l by oplývat takovými v domostmi a znalostmi v konkrétní zájmové oblasti, aby byl schopen vést zájmový útvar pro d ti s hlub–ím zájmem. Musí být vyrovnanou, komunikativní, empatickou osobností, odolnou v í zát flovým situacím. Dobrý vychovatel musí v první ad um t d ti motivovat. Významnou devizou jsou také ur íté manaflerské a organiza ní dovednosti.

P edpoklady pro výkon innosti vychovatel , pedagog volného asu a jejich dal–í vzd lávání upravuje zákon o pedagogických pracovnících. Míra výchovné práce zahrnuje ve–kerou innost pedagoga ve T^{JK}, jakofito i dozor p í akcích –koly. Po et odpracovaných hodin pro pedagogy ve T^{JK} stanovuje M^{T^{MT}} na 25 ó 30 hodin týdn , p í emfl jejich rozp tí ur uje editel –koly.⁶⁰

Vychovatel í pedagog volného asu je iniciátorem a pr vodcem ú astníka v oblasti zájmového vzd lávání, které p ímo nebo nep ímo ídí, navozuje, motivuje, umofl uje, hodnotí. Pedagogický pracovník má probouzet v ú astnících aktivní zájem o okolí, sociální kontakty, komunikaci, chu

58 T^{WP} Z^{T^L}Luh, Vsetín, 1. 9. 2012, s. 6

59 SVP Z^{T^O}Ostrova íce, 1. 9. 2009 s. 8

60 Zákon . 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o zm n n n kterých zákon .

vnímat. Má podn covat a rozvíjet p irozenou zvědavost
ú astníka innosti, jeho chu objevovat, odvahu projevit se a ukázat, co v-echo zvládne.

Pedagogický pracovník ve -kolním klubu musí mít pot ebné vzd lání, um t vytvo it p íznivé sociální klima, um t efektivn jednat s ú astníky innosti (fláky), musí oplývat organiza ními schopnostmi a dokázat získat fláky ke spolupráci pro realizaci programu. M l by znát a um t ídit -írokou -kálu r zných zájmových aktivit p im ených v ku ú astník , být kreativní a pro své zám ry dokázat získat -írokový okruh spolupracovník asto i z externího prost edí, dokázat prezentovat výsledky své innosti na ve ejnosti. Pedagog také musí mít právní v domí, znát bezpe nostní p edpisy pro práci s ú astníky innosti a zvládat základní manaflerské dovednosti a základy public relations.

Pedagogická innost vyfladuje celoflivotní vzd lávání, obohacování a dopl ování v domostí, roz-í ování dovedností a to nejen teoreticky, ale i p ípadným praktickým výcvikem s pouflitím tréninkových metod. P i prohlubování a upev ování nebo v p ípad zvy-ování kvalifikace se nejedná jen o roz-í ení nám t zájmových aktivit, ale p edev-ím, jak tyto innosti navozovat (motivovat) a vést. Vzd lávání pedagogických pracovník nemá mít formu p edná-ek, ale neformálních dílen s tvo ivou atmosférou. Volno asové aktivity, zaloflené na p eváfln na dobrovolnosti ú astník vyfladují zvý-enou míru odborné p ípravenosti pedagogických pracovník nejen na innosti samé, ale také osobnostní vyzrállost a entusiasmus. ⁶¹

⁶¹ Týi ák ve své publikaci zd raz uje, fle š *sebevýchovou vychovatel se za íná výchovný proces* ⁶²

Pedagogický provoz -kolního klubu zaji- uje vedoucí vychovatelka, jmenovaná editelkou -koly, který, v rámci svých pravomocí, jak shrnuje Jedlíková ó Ková íková, š *ídí a kontroluje práci v-ech pracovník za ízení a ukládá jim úkoly v souladu s pracovním ádem. Pe uje o jejich dal-í pedagogické a odborné vzd lávání.* ⁶³

Vedoucí vychovatelka zaji- uje, krom p ímé výchovné innosti, také nemén d leflité vedení dokumentace:

- p íhlá-ky pro fláky, kte í jsou p íhlá-eni k pravidelné docházce
- p ehled výchovn ó vzd lávací práce (pedagogický deník)

⁶¹ He manová, J., Macek, M., Metodika pro podporu tvorby -kolního vzd lávacího programu ve -kolských za ízeních pro zájmové vzd lávání. Praha: OPTYS, 2009

⁶² Týi ák, J., Úvod do teorie a metodiky výchovné práce pro vychovatele. Olomouc: Univerzita Palackého Pedagogická fakulta, 1992, s. 54

⁶³ Jedlíková ó Ková íková, I., ízení výchovy a vzd lávání, Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 1989, s. 29

- deník práce zájmových útvar

Po et d tí ve –kolním klubu by zpravidla nem l p esahovat po et 25 flák . V p ípad , fle k tomuto dojde, ur uje editel dal-í zodpov dnou osobu, aby nebylo ohrofleno zdraví t chto flák . P í provád ní inností, které vyfladují zvý-enou pozornost pedagoga, jako je nap . plavecký výcvik, je po et d tí na jednoho pedagoga sníflen.⁶⁴

V souvislosti s výchovou flák ve star-ím –kolním v ku hraje ve schopnostech vychovatele d leflitou úlohu správná komunikace. P echod z 1. stupn na 2. stupe p edstavuje pro fláky výraznou zm nu konfigurace vztah mezi nimi a u iteli, zm nu fyzického i sociálního prost edí t ídy, kurikula a výukových situací. To v-e navíc p ichází v období rané adolescence, kdy u flák dochází k zásadním zm nám ve fyzickém ,emocionálním vývoji, v rozvoji my-lení a sociálních vztah . D sledky t chto proces , které mají komplexní povahu a vzájemn na sebe p sobí, se promítají do –kolního prost edí a ovliv ují vztah flák ke –kole.⁶⁵

Pedagogická komunikace zaujímá stále významn j-í postavení ve výchovn vzd lávacím procesu. Zatímco v d ív j-ím období na tuto oblast vyu ovací innosti nebyl brán takový z etel, v sou asnosti je tomu naopak. Každý z pedagog by si m l pln uv domovat význam komunikace, která ovliv uje výsledek sociálního kontaktu. Pedagogickou komunikaci lze tedy považovat za zvlá-tní p ípad sociální komunikace, kdy vychováváme, vzd láváme a sledujeme pedagogické cíle.⁶⁶

Gavora uvádí, fle š *Pedagogická komunikace je vým na informací mezi ú astníky výchovn - vzd lávacích cíl . Pedagogická komunikace se ídí osobitými pravidly, které ur ují pravomoce jejich ú astník .*⁶⁷

Jedním s d leflitých prvk interpersonální komunikace je um ní naslouchat, a proto je t eba mu v novat náleflitou a systematickou pozornost. V praxi se ukazuje, fle ada pedagog nep íkládá um ní naslouchat pat i ný význam. Správné rozvíjení komunika ních dovedností, v etn naslouchání, je sice náro né, av-ak pomáhá odbourávat zábrany, vznikající p í komunikaci.⁶⁸

64 TWP Z^{TM}Ostrova ice, s. 34

65 Walterova, E., Dva sv ty základní –koly? skalí p echodu z 1. na 2. stupe . Praha: KAROLINUM, 2011

66 Nele-ovská, A., Pedagogická komunikace v teorii a praxi. Praha: GRADA, 2005

67 Gavora P., Základné problémy pedagogickej komunikácie vo výchovno-vzdelávacom procese. Hradec Králové, 1981, s.49

68 Palen árová, J., T^{EB}esta, K., Aktivní naslouchání p í vyu ování. Praha: PORTÁL, 2006

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

PRAKTICKÁ ÁST

II.

Pro výzkum byla vybrána kvantitativní dotazníková metoda. Dotazník obsahuje jedenáct otázek. Dleřitým aspektem bylo, aby byl dotazník pro řláky srozumitelný. Proto jsem jeho srozumitelnost ověřila u dvou řdí ve věku 9 a 13 let. Tyto dotazník bez problémů vyplnily.

9.1 Cíl výzkumu

Cílem mého výzkumu bylo zjistit v kové rozhraní řdí, které navštíví řkolní klub, četnost jejich návštěv z hlediska věku, osobnost pedagoga z pohledu řdí a jejich spokojenost s nabídkou činností ve řkolním klubu. Dalším cílem bylo zjistit, zda řdí považují za smysluplné trávení svého volného času ve řkolním klubu.

9.2 Popis zkoumaného vzorku

Do výzkumného vzorku byli zahrnuti řláci, kteří navštíví zkoumané řkolní kluby. Konkrétně řkolní klub při Z^{TM}Luh Vsetín a řkolní klub při Z^{TM}Ostrova ice. Oba řkolní kluby navštíví řláci jak 1. stupně tak i 2. stupně Z^{TM}.

Soubor respondentů tvoří 90 řláků navštívících výše uvedené řkolní kluby. Z toho řláků bylo 48 chlapců a 42 dívek. Z toho je 30 ve věkové kategorii 6 až 8 let, 19 ve věkové kategorii 9 až 12 let a 41 ve věkové kategorii 13 až 15 let.

Dotazník jsem zadávala osobně, aby mohly být všechny zodpovězeny případné dotazy respondentů. Na vyplnění dotazníku měli respondenti časový limit jednoho měsíce.

9.3 Stanovení hypotéz

Hypotéza 1: Řdí v mladším řkolním věku navštíví řkolní klub ať jí neřdí staršího řkolního věku.

Nulová hypotéza: Návštěvnost řkolního klubu nesouvisí s věkem řdí.

Alternativní hypotéza: Starší řdí navštíví řkolní klub ať jí neřdí mladší řdí.

motivovat k zapojení do společnéinnosti.

Nulová hypotéza: Předchozí motivace pedagoga nehraje roli v zapojování dětí do společnéinnosti.

Alternativní hypotéza: Pedagog neumí děti správně motivovat k zapojení do společnéinnosti.

Hypotéza 3: Děti na 1. stupni Z^{TM} jsou více spokojeny s nabídkouinností –kolního klubu než děti na 2. stupni Z^{TM}

Nulová hypotéza: Věk nehraje roli ve spokojenosti žáků s nabídkouinností –kolního klubu.

Alternativní hypotéza: Děti na 2. stupni Z^{TM} jsou více spokojeny s nabídkouinností –kolního klubu než děti na 1. stupni Z^{TM}

9.4 Analýza a interpretace výsledků výzkumu

Otázka .1 a **Otázka .2** se zaměřují na informace z hlediska pohlaví a věku respondentů.

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

6-8 let 30, 9-12 let 19, 13-15 let 41

Otázka .3: Jak často navštívíte fotbalový klub?

Tato otázka je zaměřena na všeobecnou informaci o četnosti návštěv respondentů ve fotbalovém klubu. Pro výzkum je důležitá z hlediska potvrzení nebo vyvrácení domněnky, že mladší děti častěji navštíví nejrůznější volnočasové aktivity. Tato zajímavá domněnka je spojena s faktem, že mladší děti jsou poslušnější než starší děti, které se vyznačují větší touhou po samostatnosti ve svém rozhodování. Překvapivým zjištěním byl fakt, že všichni respondenti, tedy 48 chlapců a 42 dívek, odpověděli shodně, že navštíví fotbalový klub 1-2 dny v týdnu.

Otázka . 4: Nav-t vujete TĚK na p ání rodi ?

V této otázce se jednalo p edev-ím o zji-t ní vlivu pohlaví na etnost náv-t v -kolního klubu z hlediska p ání rodi . Je odpov dí na domn nku o v t-í poslu-nosti a submisivnosti dívek v í rodi m. Zcela podle o ekávání odpov d la v t-ina dívek kladn . Celkem 60 respondent odpov d lo, že nav-t vují -kolní klub na p ání rodi , z ehofl bylo 38 dívek a 22 chlapc . Záporn , tedy, že nenav-t vují -kolní klub na p ání rodi , odpov d lo 30 respondent , z toho 4 dívky a 26 chlapc . Zajímavostí je, že s vzr stajícím v kem se zvy-oval i počet záporných odpov dí na tuto otázku u chlapc i dívek.

Otázka . 5: Trávil/a byste rad ji sv j volný as jinde nejl ve TĚK?

V této otázce -lo o zji-t ní, jestli d ti rády trávil sv j volný as ve -kolním klubu. Cht la jsem v d t, jestli jsou d ti ve -kolním klubu – astné nebo pouze plní p ání rodi , vrstevník i jiných osob. Celkem 71 respondent odpov d lo N KDY, což pro m byla pochopitelná odpov . Jsou situace, kdy by d ti ur it cht li být jinde nejl ve -kolním klubu, ale neznamená to, že by a priori trávil rad ji sv j volný as jinde. Odpov ANO totiž neozna il ani jeden respondent. Odpov NE ozna ilo 19 respondent .

PDF
Complete

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

Otázka .6: Nav-t vujete je-t jiné volno asové za ízení?

Tato otázka m la p iblížit aktivitu ve využíování volného asu d tmi, respektive v pestrosti využíování volného asu. Tkolní klub nem fe nabídnout v-echny zájmové krouflky pro d ti, a proto jsem cht la zjistit, zda d ti využívají i jiné volno asová za ízení nebo oddíly. 51 respondent odpov d lo kladn , ili fe nav-t vují jiné volno asová za ízení a 39 respondent odpov d lo záporn , tedy, fe nenav-t vují jiné volno asové za ízení. Odpov di flák potvrzují variabilitu využíování jejich volného asu.

Otázka .7: Jste p esv d en/a o smysluplnosti vyuffití volného asu ve TĚK?

Tato otázka dokazuje, zdaóli d ti povafluji trávení svého volného asu práv ve –kolním klubu za smysluplné. Pomocí dvou p edchozích otázek o spolupráci s rodi i a tendenci trávit sv j volný as jinak nevl ve –kolním klubu a této otázky jsem cht la zjistit, jestli d ti samy p emý–lí o tom, jak efektivn vyuffit sv j volný as. V–ichni respondenti odpov d li ANO, ili fle jsou p esv d eni o smysluplnosti trávení svého volného asu práv ve –kolním klubu.

Otázka .8: Zm nil/a byste n co v rámci nabídky inností TĚK?

Tato otázka sloufí jako podklad pro vedoucí pedagogfku –kolního klubu o atraktivit inností, které –kolní klub nabízí a také pro zji–t ní, jak hodnotí nabízené innosti fláci 1. stupn a jak tyto innosti hodnotí fláci 2. stupn . Ufl ve v kové kategorii 6-8 let se objevily odpov di ANO, i kdyfl v zanedbatelném mnofství 4. NE odpov d lo 26 respondent . V kategorii 9-12 let odpov d lo ANO 8 respondent , NE 11 respondent . V kategorii 13-15 let odpov d lo ANO 10 respondent , NE 31 respondent . Podle o ekávání se s p íbývajícím v kem zvy–ovala i etnost kladných odpov dí, cofl p írozen souvisí s v t–í touhou po emancipaci u star–ích d tí. Bohufel se pouze u t í kladných odpov dí objevila blif–í specifikace toho, co by respondenti cht li zm nit. V–echny t i pocházely z kategorie 13-15 let a souvisely s dopln ním nabídky sportovních kroufk .

Otázka . 9: Jste spokojen/a s výchovnou prací pedagog ve T^MK?

Tato otázka souvisí s celkovým hodnocením –kolního klubu fláky, kteří ho navštívují a slouží také jako podklad pro další práci pedagog. Ve vybraných –kolních klubech evidentně zvolili pedagogové k dle této správnou cestu, protože 79 respondent odpovídalo ANO, NE 0 respondent, V T^MNOU ANO 11 respondent.

Otázka . 10: Je pro Vás pedagog pomocníkem ve –kolním klubu?

Tato otázka slouží k získání informací o vztahu dětí k pedagogovi ve –kolním klubu. Výsledky vypovídají o pozitivním vztahu dětí k pedagogovi a opačně. 83 respondent odpovídalo ANO, NE 2 respondenti, JEN V NĚKTERÝCH INNOSTECH 5 respondent.

Otázka . 11: Dokáže Vás pedagog motivovat k účasti ve společných innostech?

ovi osobnosti, jeho um ním zaujmout d ti a motivovat je k ur ité innosti. V odpov dích na tuto otázku jsou patrné rozdíly. Lze se domnívat, že v rozdílných odpov dích respondent se odráží i rozdíly osobností pedagog z obou klub . ANO odpov d lo 42 respondent , NE 30 respondent , JEN V N KTERÝCH INNOSTECH 18 respondent .

Statistické zpracování

Vzhledem k faktu, že v mém výzkumu pracuji s kategoriálními daty, použiji k otestování nam ených hodnot chí-kvadrát test dobré shody. Tento test je založen na posouzení rozdílu mezi skute nými etnostmi výskytu hodnot v testovaném souboru a o ekávanými etnostmi, odpovídající Gaussovu normálnímu rozložení. Tento test tedy sleduje, zda je rozdíl mezi skute nými a o ekávanými etnostmi způsoben pouze náhodn a výb rový soubor tedy pochází z normální populace, i zda je rozdíl natolik velký, že výzkumný vzorek pochází z jiné populace než s normálním rozložením.

Testovací kritérium jsem vypo ítala dle vzorce:

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(X_i - Np_i)^2}{Np_i}$$

, kde N je sledovaná etnost a Np je o ekávaná etnost

V-echny t i uvedené hypotézy jsem se rozhodla testovat na 5% hladin významnosti. Poté jsem vypočítaný χ^2 porovnála s tabulkovou hodnotou χ^2 (1- , v), což je kritická hodnota p i zvolené hladin významnosti, která je v mém výzkumu = 0,05 a v ó p íslu-ný po et stup volnosti.

Hypotéza .1

Vzhledem k nestandardním získaným výsledk m, které nelze zpracovat v kontingen ní tabulce, jsem hypotézu .1 nemohla testovat prost ednictvím chí-kvadrát testu dobré shody.

Hypotéza .2

$$\chi^2_{crit.} = 5,991$$

$$\chi^2(2, N = 90) = 9,6, p \hat{=} 0,05$$

vyslovit závěr, že jsem prokázala statisticky významný rozdíl mezi skutečnými a očekávanými četnostmi, tzn. že výběrový soubor pochází z populace s normálním rozložením. Můžeme tedy zamítnout nulovou hypotézu.

Hypotéza 3

$$\chi^2_{\text{crit.}} = 5,991$$

$$\chi^2(2, N = 90) = 5,22, p > 0,05$$

Vzhledem k výše uvedeným výsledkům $\chi^2 < \chi^2_{\text{crit.}}$ je zřejmé, že se nám na 5% hladině významnosti nepodařilo prokázat signifikantní rozdíl, proto nemůžeme zamítnout nulovou hypotézu.

9.5 Shrnutí

Hypotéza 1: K ověření hypotézy byla použita otázka 3. Tato hypotéza nebyla potvrzena, protože většinu respondentů odpovídalo shodně. Dívky v mladším věkovém skupě i dívky ve starším věkovém skupě navštěvují fotbalový klub 1-2 dny v týdnu.

Nulová hypotéza: Tuto hypotézu vzhledem k výsledku testu nebylo možné ověřit testem dobré shody chí kvadrát.

Alternativní hypotéza: Tato nebyla potvrzena. Dívky v mladším věkovém skupě i dívky ve starším věkovém skupě navštěvují fotbalový klub 1-2 dny v týdnu.

Hypotéza 2: K vyhodnocení této hypotézy bylo použito otázky 11. V tomto případě došlo k potvrzení hypotézy. Pedagog dokáže dívky motivovat k zapojení do společenských aktivit.

Nulová hypotéza: Tato nebyla testem dobré shody chí kvadrát potvrzena.

Alternativní hypotéza: Zde došlo k falzifikaci. Pedagog umí dívky motivovat k zapojení do společenských aktivit.

Hypotéza 3: Pro zhodnocení této hypotézy byla použita otázka 8. V tomto případě nebyla hypotéza potvrzena.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

chi-kvadrát testu dobré shody nelze nulovou hypotézu

zamítnout.

Alternativní hypotéza: V tomto případě nelze hypotézu zamítnout.

ANÝCH TĚKOLNÍCH KLUBECH

V březnu 2015 jsem absolvovala, kvůli lepší orientaci v dané problematice, dvoudenní stáž ve volebním klubu při ZTM Ostrovaice a ve volebním klubu při ZTMLuh ve Vsetín. Hodnotila jsem několik oblastí: vybavenost TĚK, celkový dojem z pedagoga včetně jeho přístupu k dětem a nabídku aktivit.

TĚKOLNÍ KLUB PŘI ZTM OSTROVAICE

1. VYBAVENNOST

Základní voleba v Ostrovaicích je o poznání menší než základní voleba ve Vsetín. Avšak velikost herní volebního klubu je téměř stejná. Klima v herní přímě připomíná spíše volební družinu. Na první pohled jsou patrné hry a flidly pro menší děti. V tomto případě je to logické, protože tento klub navštěvují, dle slov vychovatelky, převážně děti z 1. stupně. V odách dětí z 2. stupně jsou vyvířány pouze sportovní aktivity, které probíhají ve volební tlocvíně. U voleby je udržovaný park s dětským hřištěm, které je vyvířováno mimo jiné také dětmi ze volebního klubu.

2. OSOBNOST PEDAGOGA

Paní vychovatelka v Ostrovaicích je pedagogka s letitými zkušenostmi. V jejím přístupu však byla patrná určitá roztržitost a nervozita. V práci huinností na mě neměla dostatek času, a pokud se mi chtěla vnovat, neustále oklikovala děti, které mezitím musely neinně sedět na flidlích v kroufku a ekat, ať se jim bude vnovat.

3. NABÍDKA AKTIVIT

Jak už bylo eeno volební klub se potýká s nezájmem starších fláků, pro které je určen. Proto se po ty fláky doplují těmi mladšími. V tina kroufku, které volební klub nabízí, z stává tedy nevyužitá. Starší fláci vyvířávají pouze krouflek florbalu.

TĚKOLNÍ KLUB PŘI ZTMLUH VSETÍN

1. VYBAVENNOST

Zde je na první pohled patrné, kdo tento volební klub navštěvuje. I když také není primárně vyvířován pouze fláky 2. stupně (nejmladší děti jsou z 3. třídy), okamžitě mě zaujímá výzdoba, která rozhodně vypovídá o tom, že se nacházím ve volebním klubu a ne ve volební družině. Na zdech jsou vypsány vtipné citáty z nejznámějších komediálních snímků. Celkové vybavení je spíše úelné a

ky, které patří spíše do družiny. Jsou zde stoly na stolní tenis a kulečník. Také jsou využívány herní konzole.

2. OSOBNOST PEDAGOGA

Zde je patrný diametrální rozdíl. A to nejen ve vku, protože vychovatelkou je mladá slečna, ale zejména v postupu k dětem. Nechává jim možnost se volně rozhodnout, co chtějí ve svém volném časě dělat. Pokud nechtějí být v herně, mohou sedět nebo se pohybovat po chodbě. Zajímavostí je, že děti pobývaly na chodbě v tichosti, aby nerušíly ostatní ve třídách, bez nutnosti je oklikovat. Vychovatelka se přirozeně pohybuje mezi dětmi, které provádí zvolenou činnost a pomáhá jim, ať na jejich vlastní žádost. Neplatí zde přísná pravidla délky pobytu u herních pomůcek. Děti se vždy domluví samy.

3. NABÍDKA AKTIVIT

I v tomto klubu jsou využívány zejména sportovní aktivity. Nabídka je však podstatně pestřejší. Děti využívají florbal, plavání, lezení na horolezecké stěně, taneční kroužky. Navštěvují vaření, počítačové a mediální kroužky.

Zároveň je třeba zmínit také postupu editel obou Základních škol. Zatímco paní editelka v Z^{TM} Ostrova říká na mne, nutno zmínit, že v důsledku pracovních povinností, neustále neměla čas, pan editel Z^{TM}LUH mne provedl celou školou a ukázal mi učebny, které mohou členi ze školního klubu využívat. Také mi ochotně dal k dispozici interní dokumenty, které jsem ke své práci potřebovala.

Ve shrnutí mého pozorování činnosti obou školních klubů bych ocenila snahu o vytvoření zájmové skupiny pro aktivní využívání volného času dětí. Avšak v Z^{TM} Ostrova říká se toto naprosto mýjí s úmyslem, protože za řízení vlastní školy skoro vůbec nevyužívají děti, pro které je určeno. Zcela jistě je to spojeno s nedostatečnou motivací v podobě zajímavých kroužků, které by tento klub mohl nabízet. Naopak Z^{TM}LUH není v podstatě co vytknout. Vybavení a nabídka činností adekvátní v kolektivní skupině, která ho navštěvuje a zejména dosazení do pozice vychovatelky osobnost, kterou děti přirozeně respektují, a ona respektuje je.

VE VSETÍN

Těkolní klub p i ZMLUH ve Vsetín vznikl p ed patnácti lety. V sou asnosti se jedná o nejv t-í -kolní klub v eské republice. ěinnost -kolního klubu je vymezena Těkolním vzd lávacím programem. Těkolní klub vykonává pravidelnou i nárazovou ěinnost. Sou ástí ěinností -kolního klubu jsou i akce po ádané ve spolupráci s ostatními -kolami ve m st .

Pro -kolní klub jsou ve -kole vyhrazeny samostatné prostory a kancelá , p i emfl ada kroufk probíhá i v jiných prostorech, nap . ve -kolní t locvi n , kde je k dispozici horolezecká st na nebo na venkovním h i-ti. Herna -kolního klubu je vybavena pot ebami p esn odpovídajícími v ku ú astník . Je zde st l na stolní tenis, st l na billiard, stoly na -prtec, video, televize, herní konzole, play station. St ny herny jsou vymalovány r znými barvami a popsány nejz zn j-ími citáty z komediálních snímk . Ihned po vkro ení do herny je patrná velká cedule s napsanými pravidly chování ve -kolním klubu, která si stanovili fláci spole n s vychovatelkou:

- Ve skupin tykání
- Váfím si v cí, vybavení v klubu
- Neflaluji, upozorním doty ného, pak afl vychovatelku
- Nefl odejdu, uklidím
- Pravidlo zvednuté ruky (kdyfl cht jí fláci n co íct, zvednou ruku)

Tabule je popsána nejz zn j-ími motiva ními citáty:

- Jsme tu v-ichni spole n
- Na nic nejsem sám
- Spole n to jde lépe
- ev a k ik spolehliv zabíjí v-e flivé i du-i v flivém

Kafldý z ú astník musí mít od rodi vypln nou p íhlá-ku, ve které, mimo jiné, rodi e uvádí délku asu stráveného denn ve -kolním klubu a zp sob odchodu. Těkolní klub nav-t vují fláci od 4. do 9. t ídy, p i emfl mohou d ti voln st ídat pobyt ve -kolní druflin a -kolním klubu. Pro up esn ní; kdyfl si chce jít flák z drufliny jít zahrát do prostor -kolního klubu t eba stolní tenis, zeptá se vychovatelky v druflin , pokud ta svolí, jde se flák zeptat do -kolního klubu, zda-li je tam pro n ho místo, pokud ano, m fle si stolní tenis zahrát. Kafldý flák se p i p íchodu do -kolního klubu zapí-e do prezen ní listiny a vybere si, jestli chce trávit as individuáln nebo spole nou ěinností. Podle vychovatelky, se kterou jsem provedla rozhovor, jsou d ti po p íchodu do -kolního klubu

neorganizovanou činnost. Je jim dovoleno se volně a v tichosti pohybovat dle svého uvážení nejen v prostorách tělocvičny, ale také na chodbách a dle toho, co jim bude respektováno. I když mají švolnou zábavu, jsou pro ně ekvapivě ukázněné.

Právě z důvodu umocnění dětem určité doby odpočinku je rozvrh ve tělocvičně následující:

11.45 – 13.00 – volná zábava

13.00 – 15.00 – zvolená činnost

15.00 – začátek jiné organizované činnosti

Z organizované činnosti nabízí tělocvična florbal, plavání, počítačové hry, latinskošpanělské show, lezení na umělé stěny. V určité dny začínají některé kroužky už v 7.00.

Tělocvična také adaptuje programy s nocováním pro děti ze vzdálených částí. Snahou je utváření skupiny, sebezpoznání, sebepřijetí a poskytnutí možnosti budoucímu tělocvičnickému učiteli poznat mimo tělocvičnu své žáky. Učitel je totiž v adaptovaném programu členem týmu. Děti v průběhu adaptačního programu hrají hry, jejich cílem je, aby se děti vzájemně otevřely, aby se naučily mezi sebou komunikovat. Podle vychovatelky se jedna taková hra zvrhla ve čtyřhodinovou komunikaci o výměně názoru jedné dvojice.

Vychovatelka je součástí skupiny. Není představitelkou určitého diktátu, ale snaží se o plynulé vedení dětí společně zpovzdálí. Při případných konfliktech nechá nejprve řešit samotné děti. Při předání na herních pomůckách nejsou konkrétní pravidla. Děti se mezi sebou musí prostě domluvit. Vychovatelka se také přímo zapojuje do všech společných aktivit. Funguje jako spojka mezi žákem, rodiči, výchovným poradcem nebo speciálním pedagogem. Tělocvična navíc nabízí také žákům s různými druhy postižení. Vychovatelka se snaží pozorovat, poslouchat, pochopit i to, co se děje v rodině. Dle jejích slov se děti v momentě, kdy vidí snahu, v tichosti rozpovídají.

TMkolní klub je, bohužel, absolutně nedoceněnou institucí. Vyplývá to z rozhovoru, který jsem uskutečnila s panem Mgr. Petrem Koňkem, bývalým editorem a zakladatelem kolního klubu při ZMLuh ve Vsetíně, nyní poslancem Parlamentu ČR, zabývajícím se zájmovou činností. V době, kdy se odborníci předhánjí v nejrozsáhlejších doporučeních, jak předcházet vzniku sociálně patologických jevů u mládeže, je zájmem pro tuto cílovou skupinu žalostně málo. Pro příklad: kolních družin je v České republice 4 500, zatímco kolních klubů pouze 520.

Ve své práci jsem se především snažila o zdůraznění významu kvality vyžívání volného času dětmi z hlediska sociální pedagogiky a možností, které jim, v tomto ohledu, kolní klub nabízí. Tedy o důležitější roli aktivního vyžívání volného času jako prevenci nejrozsáhlejších sociálně patologických jevů.

TMkolní klub, jeho činnost a poslání jsem popsala, je jednou z institucí, která pomáhá dětem vyplňovat jejich volný čas po vyučování. Je škoda, že jeho atraktivita pro děti stále klesá. Po několika rozhovorech s pedagogy, kteří v popisovaných kolních klubech působí, jsem zjistila, že musí často doplňovat kapacitu mladšími dětmi, které by spíše měly navštěvovat družinu, jen aby zachovali jeho činnost. I když drtivě většina těchto pedagogů i rodičů přiznává, že navštěvování kolního klubu má kladný vliv na kolní prospěch dětí. V úvahu teprve přichází otázka, zda by nebylo potřeba změnit motivaci dětí tak, aby se pro ně stala nabídka činností ve kolním klubu atraktivnější. Důležitým aspektem je určit také vedení Základní školy, pod kterou kolní klub spadá. Je totiž s podivem, že v jednom klubu je téměř nedostatek a druhý patří svou kapacitou mezi ty nejvíce v České republice.

Právě na tento nejvíce při ZMLuh ve Vsetíně jsem se zaměřila i v konkrétním popisu činnosti a vybavení. Byla jsem mile překvapena, že do běžných zájmových činností zahrnuje vychovatelka také činnost, ve kterých lze najít i sociálně pedagogickou tematiku.

ením situace s malým počtem zájemců o kolní kluby by zajisté byla v úsná spolupráce rodiny a školy. Díky povinné kolní praxi, kterou jsem absolvovala v Základní škole Vladimíra Menšíka v Ivančicích, jsem se přesvědčila, že rodiče ve spoustě případů absolutně nejeví zájem o to, jak se jejich děti chovají ve škole a jak tráví svůj volný čas po vyučování. Přichází až teprve v případě konfliktů, které většinou přisuzují špatné práci školy. A přitom by stačilo ukázat dětem od malička šestupřístup k aktivnímu vyžívání volného času a ne pouze jeho předělení ve společnosti televize, tabletu, či mobilního telefonu. Rodiče by měli více svým dětem naslouchat. Z vyhodnocení

jim líbí a fle ví, jak smysluplné je trávení volného času v za ízeních s pedagogickým dozorem.

V praktické ásti této práce bylo zji-t no, fle d ti rády tráví sv j volný čas práv ve -kolním klubu, jsou spokojeny s prací pedagog í s nabídkou inností, které jim -kolní klub umohl uje. Práv tyto výsledky dokazují, fle existence -kolních klub má rozhodn smysl.

Díky vypracování své bakalá ské práce jsem m la mořnost nahlédnout do prost edí -koly, skupin d tí, rodi a pedagog . Získané informace pro mne byly velmi cenným p ínosem práv z hlediska sociální pedagogiky, která, jak jsem zjistila, se prolíná nejr zn j-ími sférami.

Doufám, fle moje bakalá ská práce p ísp je k pochopení d leřitosti aktivního vyuřívání volného času d tí primárn v rodin a dále ve volno asových za ízeních jakými jsou t eba práv -kolní kluby. Doufám také, fle po et -kolních klub p estane klesat a nabere spí-e vzr stající tendenci, protofle jsou d leřitou a nedílnou sou ástí pedagogických za ízení, která se snařlí o dal-í rozvíjení na-ích d tí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BLÁHA, V., *Tělní klub ó jedna z forem celodenní výchovné pé e Základní devítileté –koly o fláky 6. ó 9. ro ník*. Ústí nad Orlicí: Ústav pro dal-í vzd lávání u itel a výchovných pracovník , 1963,
2. ERKERT, A., *Hry pro usm r ování d tské agresivity*. Praha: PORTÁL, 2011, ISBN 978-80-7367-885-2
3. GAVORA, P., *Základné problémy pedagogickej komunikácie vo výchovno-vzdelávacom procese*. Hradec Králové: 1981,
4. HE MANOVÁ, J., MACEK, M., *Metodika pro tvorbu TWP ve –kolských za ízeních pro zájmové vzd lávání*. Praha: NÁRODNÍ INSTITUT D TÍ A MLÁDEŔE, 2009, ISBN 978-80-86784-77-9
5. HOFBAUER, B., *D ti, mládeřla volný as*. Praha: PORTÁL, 2002, ISBN 80-7178-927-5
4. CHRÁSKA, M., *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: GRADA PUBLISHING, 2007, ISBN 978-80-247-1369-4
5. JEDLI KOVÁ ó KOVÁ Í KOVÁ, I., *ízení výchovy a vzd lávání*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 1989
6. KALÁBOVÁ, N., *Participace, informovanost, výchova k aktivnímu ob anství*. Praha: ASTRON, 2012, ISBN 978-80-87449-29-5
7. KOLÁ , M., *Specifický program proti –ikanování a násilí ve –kolách a –kolských za ízeních*. Praha: M^{TM} R, 2003
8. KOLÁ , M., *Bolest –ikanování*. Praha: PORTÁL: 2001, ISBN 80-7178-513-X
9. KRAUS, B., *Základy sociální pedagogiky*. Praha: PORTÁL, 2008, ISBN 978-80-7367-383-3
10. KYRIACOU, CH., *e-ení výchovných problém ve –kole*. Praha: PORTÁL, 2002, ISBN 80-7178-945-3
11. LANGMEIER, J., KREJ Í OVÁ, D., *Vývojová psychologie*. Praha: GRADA, 2006, ISBN 978-80-247-1284-0
12. MARE^{TM} J, K IVOHLAVÝ, J., *Sociální a pedagogická komunikace ve –kole*. Praha: SPN, 1990, ISBN 80-04-21854-7
13. MATOU^{TM} EK, O., *Základy sociální práce*. Praha: PORTÁL, 2007, ISBN 978-80-7367-331-4

RODINU, 2000, ISBN 80-903070-0-0

15. NAVRÁTIL, P., MUSIL, L., *Sociální práce s p íslu-níky men-ínových skupin*. Brno: FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ MU, 2000

16. NAVRÁTIL, S., MATTIOLI, J., *Problémové chování d tí a mládeže*. Praha: GRADA, 2011, ISBN 978-80-247-3672-3

17. NELETOVSKÁ, A., *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. Praha: GRADA, 2005, ISBN 80-247-0738-1

18. N MEC, J., *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného asu*. Brno: PAIDO, 2002. ISBN 80-7315-012-3

19. PALEN ÁROVÁ, J., TEBESTA, K., *Aktivní naslouchání p i vyu ování*. Praha: PORTÁL, 2006, ISBN 80-7367-101-8

20. PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER, B., HRDLI KOVÁ, V., PAVLÍKOVÁ, A., *Pedagogika volného asu*. Praha: PORTÁL, 2004, ISBN 80-7178-711-6

21. PODGÓRECKY, J., *Sociální komunikace v edukaci*. Ostrava: REPRONIS, 1998, ISBN 80-86122-20-4

22. ROGGE, J., *D tí pot ebují hranice*. Praha: PORTÁL, 2009, ISBN 978-80-7367-634-6

23. SEKOTOVÁ, J., *Mimo-kolní výchova a -kolní klub*. Jihlava: ÚDVU, 1961

24. SOUKUPOVÁ, B., *Inkluze d tí se speciálními vzd lávacími pot ebami*. Praha: ASTRON, 2012, ISBN 978-80-87449-31-8

25. SPOUSTA, V., *Teoretické základy výchovy ve volném ase*. Brno: VYDAVATELSTVÍ MU, 1994, ISBN 80-210-1007-X

26. SVATO^{TM} T., *Sociální a pedagogická komunikace*. Opava: Ústav pedagogických a psychologických v d, 2005, ISBN 80-7248-292-0

27. TPI ÁK, J., *Úvod do teorie a metodiky výchovné práce pro vychovatele*. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 1992

28. VALI^{TM}OVÁ, K., KASÍKOVÁ, H., *Pedagogika pro u itele*. Praha: GRADA, 2011, ISBN 978-80-247-3357-9

29. VÁGNEROVÁ, M., *D tství a dospívání*. Praha: KAROLINUM, 2012

KAROLINUM, 2011, ISBN 978-80-246-2043-5

Odborné asopisy:

18. U ITELSKÉ NOVINY, Praha: GNOSIS, 1/2014

19. U ITELSKÉ NOVINY, Praha: GNOSIS, 6/2014

Internetové zdroje:

<http://www.msmt.cz/skolni-klub>

<http://www.zsostrovacice.cz/skolni-klub/skolni-vzdelavaci-program-skolniho-klubu>

Dal-í zdroje:

Zákon . 561/2004 Sb., o p ed-kolním, základním, st edním, vy-ím odborném a jiném vzd lání, ve zn ní pozd j-ích p edpis .

Vyhlá-ka . 74/2005 Sb., o zájmovém vzd lání.

^{TM}VP Z^{TM}Luh, Vsetín, 1. 9. 2012

^{TM}VP Z^{TM}Ostrova ice, 1. 9. 2009

VÍZDAL, F., *Základy psychologie*. Brno: IMS, 2010

VÍZDAL, F., *Sociální psychologie*. Brno: IMS, 2010

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

SEZNAM SYMBOLŮ A ZKRATEK

-k -kolní klub

atd. a tak dále

aj. a jiné

M^{TM} Ministerstvo -kolství, mládeže a tělovýchovy

^{TM}VP ^{TM}kolní vzdělávací program

Z^{TM} Základní -kola

Dotazník k výzkumu na téma: Sociální pedagogická práce ve školním klubu

Dobrý den Milý/á respondente/ko,

jmenuji se Tereza Strmisková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, oboru Sociální pedagogika. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Získané údaje použiji ve výzkumu k mé bakalářské práci. Tento dotazník je zcela anonymní.

Pokyny k vyplnění dotazníku: Hodící se odpověď označte, prosím, do vymezeného pole ( ). Pokud máte jakoukoliv jinou připomínku k danému tématu, můžete se libovolně vyjádřit. Každá poznámka pro mě bude podstatná.

Dekuji Vám za Vaše čas a ochotu. Pějte hezký den.

1. JAKÉHO JSTE POHLAVÍ?

MUŽ ŽENA

2. V K

6-8 9-12 13-15

3. JAK ČASTO NAVŠTĚVUJETE ŠKOLNÍ KLUB?

1-2 DNY V TÝDNU 3-4 DNY V TÝDNU 5 DNÍ V TÝDNU

4. NAVŠTĚVUJETE KLUB NA PŮBĚHU RODIČŮ?

ANO NE NEKDY

5. TRÁVIL/ABYSTE RADJI SVŮJ VOLNÝ ČAS JINDE NEŽ VE ŠKOLNÍM KLUBU?

ANO NE NEKDY

6. NAVŠTĚVUJETE JINÉ VOLNOČASOVÉ ZAŘÍZENÍ?

ANO NE OBOJEDNO

7. JSTE PŘESVĚDČEN/A O SMYSLUPLNOSTI VYUŽITÍ VOLNÉHO ČASU VE ŠKOLNÍM KLUBU?

ANO NE JE MI TO JEDNO

NABÍDKY INNOSTÍ TĚK?

(v případě odpovědi ANO uveďte na vyznačený řádek co konkrétní)

ANO NE NEVÍM

---

9. JSTE SPOKOJEN/A S VÝCHOVNOU PRACÍ PEDAGOG VE TĚK?

(v případě odpovědi NE uveďte konkrétní nedostatek)

ANO NE V TĚK ANO

10. JE PRO VÁS PEDAGOG POMOCNÍKEM VE TĚKOLNÍM KLUBU?

ANO NE JEN V NĚKTERÝCH INNOSTECH

11. DOKÁŽE VÁS PEDAGOG MOTIVOVAT K ÚČASTI VE SPOLEČNÝCH
INNOSTECH?

ANO NE JEN POUZE V NĚKTERÝCH INNOSTECH